

Kollarits József és fia „YPSILANTIHOZ“

ozimzett legelő
vászonruha gyári raktárban
váci-utcában Pesten,

kaptható a legolcsóbb árakon a legnagyobb választékban
mindennemű kész fehérművek férfiak, hölgyek és
gyermek számára.

- Férfi-íngek, rumburgi, hollandi vagy irlandi vászonzól 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft.
- Báli íngek férfiak számára 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft. Himezettek 6 ft., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft., 14 ft. egész 20 ftig.
- Színes férfi-íngek, 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft.
- Férfi-íngek fehér madapolanból 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft.
- Férfi-gatyák vászonzól, magyar, félmagyar vagy francia szabásban 1 ft. 75 kr., 2 ft., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr.
- Férfi-kraglik, kézikötők, nyakkötők, kapezak és mindennemű vászon- és battiszt-zsebkendők.
- Női íngek vászonzól egyszerűen 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 5 ft. himzettek 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft., 14 ft., a legújabb francia divat szerint 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 6 ft., 7 ft., 8 ft., 9 ft., 10 ft., 12 ft.
- Női haló-corsek 1 ft. 85 kr., 2 ft. 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 2 ft. 75 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 6 ft., egész 12 ftig.
- Női vall-fűzők francia alakban 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr.
- Női alszoknyák és nadrágok perkaiból, chiffonból, schnürli és piquetbarchet, gijeli és negligr-foktók, kapezak cetrnából, pamut, gyapot és mindennemű vászon- és battiszt-zsebkendők.
- Fin íngek vászonzól, madapolanból és színesek is a legújnyosabb árakon, ugyszintén gatyák és kapezak.
- Leányka-íngek kivarrva vagy egyszerűen, corsettek, nadrágok és kapezak.

A legnagyobb választékban bellett alsó-ínges és nadrágok urak és hölgyek számára, ugyszintén mindennemű teli szakségelek, legújabb fannell-ínges és shawlok.

Továbbá ajánljuk nagy raktárunkat, rumburgi, hollandi s irlandi vászonzól, darabját 25, 27, 28, 30, 32, 35, 38, 40, 50, 60 egész 120 ftig.

Creas-vaszon 12 ft., 12 ft. 50 kr., 13 ft., 14 ft., 15 ft., 16 ft., 17 ft., 18 ft., 20 ft. egész 25 forintig. 1131 (1-8)

Török-kendő-készletét 5 ft. 80 kr., 6 ft. 90 kr., 7 ft. 50 kr., 9 ft. 50 kr., 10 ft., 12 ft., egész 20 ftig.

Asztalkendők tucuzatát 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft. egész 12 ftig.

Színes canefas agyémeknek 9 ft., 10 ft., 11 ft., 12 ft., 13 ft. egész 16 ftig.

Asztalkendők és kiegészítők damasztból 6, 12, 18 és 28 személy számára.

Függönyök a legnagyobb választékban 4 ft., 5 ft., 6 ft., 7 ft., 8 ft., 9 ft., 10 ft., 12 ft., 14 ft., 15 ft. párja.

Asztal- és ágylámpák, kávé-abroszok és szervettek.

Menyasszonyi-hozomány-kiállítások 200 frttól 2000 forintig, kész fehérművekben és vászonruháiban a legnagyobb választékban kaphatók. Kimerítő árjegyzéket kérésre bármennyiszer megküldjük.

Levélbeli megkeresésekre még az nap, melyen megkapjuk, expedialjuk, és csomagolási díjt nem számítunk.

Az ő Felsége első Ferencz József császár által egy kizárólagos szabadalommal kitüntetett, s biztosan élő

Patkány-méreg

valódi minőségben kapható
Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál, király-utca 7-ik szám. —
Továbbá a birodalom legtöbb fő- és mezővárosaiban. 1118 (2-4)

Ára egy darabnak 50 kr. a. é.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

Magyar irodalmi szemelvények

a magyar nyelv- és irodalmi oktatásra.

A szónoklat s költészet elméletének és a magyar irodalom történetének vázlatával.

SZVORÉNYI JÓZSEF,
cist. r. aldozár, egri főgymn. igazgató s magy. akad. tagtól.

N. 8-rét (XXXI és 7341.) Füzve 3 ft. 60kr.

Gyöngeségi állapotok gyógyítása.

A perui coca-növénynek rendkívüli gyógyereje, melyet legelőször is Humbold Sándor az ő Kosmos-ában ajánlott, tudományos tekintélyek által már rég elismertett. Az olgyengült nemző-idegrendszernek, a 3-dik számú coca-lapda-csok, a legfényesebb eredményeket idézik elő. — (Egy doboz ára a porosz gyógyszerészeti illeték szabályzata szerint 1 tallér, hat doboz 5 tallér.) A hírneves dr. Sampson tanár által a coca-lapdacok használatáról írt füzetke, egyáltalában minden megrendeléshez hozzácsatoljuk, s a „szerecsenhez“ (zum Mohren) czimzett gyógyszer-tár által Mainzban, külön ingyért is megküldetik. 1126 (1-7)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1871 (egyetem-utca 4-dik szám alatt).

Mezeigazdák és gazdászoknak.

Egy biztos és szilárd bizonylatot valamely hasznos gyártmányról, csak a tényállás bebizonyítása által lehet megállapítani. Emeggyőződésünkhöz híven ragaszkodva, a Kwizda-féle állatgyógyászati készítményeket illetőleg — a szakadatlanul hozzánk beérkező bizonyítványok közül itt következtetünk néhányat:

Kwizda Ferencz János urnak Korneuburgban!
A mult évben önél megrendelt korneuburgi marhapor próbaküldeménye itt gyors kelendőségnek örvendett, s magának kitünő hathatósága, valamint az azzal elért meglepő eredmények által általános elismerést vívott ki.
Hogy a minden oldalról történő kérdézőkódéseknek megfelelhessenek, kérem önt, küldjön porából mihamarább (via Hamburg) 2000 csomagot. 1129 (1)
Rio de Janeiro, 1871. márcz. 15. **Halfeld Otto C.**

Kwizda Ferencz János urnak Korneuburgban!
Mint hogy a mult évi december havában átküldött korneuburgi marhapor igen kedvező eredményeket mutatott fel, s mi azt nagyobb mennyiségben kívánjuk használatba venni, ennek következtében tisztelettel kérjük önt számunkra korneuburgi marhaporából 100 nagy csomagot küldeni. 1129 (1)
Rosenau várkastély, ápr. 1. 1871. **Schönerer Iovag, jószágigazgatósga.**

Kwizda Ferencz János urnak Korneuburgban!
Kitünő marhaporának 100 csomagból álló mai megrendelésünk alkalmával indittatva éreztük magunkat, az évek hosszorán át megpróbált s annak eredménydús használatát illetőleg, az összes s nem jelentéktelen marha-állományunkban, ezenel a nyilvánosság elő hozni, hogy mi nemcsak ezen tartalomdús marhaporának köszönhetjük marháink folytonos egészségi állapotát, hanem nevezetesen azok örvendetes tenyésztését is.
Azon öntudatban, hogy jelen nyilatkozatunk által csak kötelességünket rojuk le, tisztelettel maradtunk **Salm herczeg, gazdasági igazgatósága Gawalowsky.**

A Kwizda-féle állatgyógyászati készítmények valódi minőségben kaphatók:
PESTEN Török József ur gyógyszerésznél, király-utca 7. szám; Thal-mayer A. s. társas; Halbauer testvérek; Glaz J.; Kündel Rakodczay A. gyógyszerésznél, Frommer H. Kreische Antal. BUDAN az udvari gyógyszer-tárban; ezenkívül Magyarország majdnem minden városa- és mezővárosában léteznek raktárak, melyek összesen az olvasottabb lapokban időnként közzétetnek.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-ik szám alatt) megjelent és minden híteles könyvárusnál kaphatók:

DR. RIEDL SZENDE.

A NÉMET IRODALOM KÉZIKÖNYVE.

Második javított és bővített kiadás. (XII. 468 lap.) Füzve 2 ft. 40 kr.

1000 frt fogadásul!

hogy az egész birodalomban és sok más országban senki sincs, ki miként

Brauswetter János

chronometer- és műóras SZEGEDEN szülővárosában
12 éven át külföldön és a francia Svájc legjobb órágyáraiban az óraművészet minden titkait magáévá tette, a hozzávaló gépeket beszerzte, és aztán Münchenben az elméleti és gyakorlati vizsgálatot addig meg senki által meg nem közlött eredménnyel tette volna; ki továbbá üzlete 22 évi fondálás óta annyi órát, és mindezeket, újakat úgy mint javításokat, saját találmányú gépek és eszközök segélyével, 40 évi tapasztalás alapján, saját vezetése alatt oly jó állapotba helyezte, és személyesen, a szebbórákat, függő vagy fekvő, egy-szóval minden helyzetben és rászükségekben oly arányosan és pontosan szabályozva adta volna át a t. oz. közönségnek, mint azt ő tette, és jövőben is tenni fogja. 1115 (3-4)

Azonfölül tölem minden óra vevője egy 10 évi, és minden javítás megrendelője 5 évi írásbeli jótállásról szóló iratot kap, használati utasítással együtt.

Hogy a mondottak folytán óráim minden tekintetben a legjelesebbek, legpontosab-bak és legújnyosabbak, az megáztat érteik.

Igen gyakran ismétlődő utasításokért és dícsérőlevelek es. k. katonai és polgári egyenlektől, valamint órásköztől még fővárosokból is, bizonyítványok, bizonyítékok tüménytelen száma, mely a mondottak igazságát megerősítik, nálam megtekinthetők. Segédék nagy száma, kik nálam dolgoztak és tanultak, ezt szintén bizonyíthatják.

Arany- és ezüst órák, lánczok, a m. kir. ellenéri hivatal által megvizsgáltatvak, és minden neuben dús és legdíszes választékban kaphatók.

Férfi órák.	Fr.	Hölgyórák.	Fr.
Ezüst henger-óra 4 rubinnal	10-12	Ezüst henger-óra 4 és 8 rubinnal	13-18
» arany szegélyvel	13-14	» Arany henger-óra 4 és 8 rubinnal	25-30
» ugrólappal	13-14	» detto, zománczoza	31-36
» dupla tokkal	15-17	» detto, arany fedéllel	36-40
» kristályüveggel	15-17	» detto, zománczoza, gyémánttal 58-65	
» horgony-óra 15 rubinnal	16, 18-20	» horgony-óra	45-48
» horgony-óra dupla tokkal	18, 20-24	» detto, kristály-üveggel	42-45
» angol horgony-óra kristály-üveggel	18, 20-24	» detto, dupla tokkal 8 rubinnal	45-48
» ugyanazok dupla tokkal	23-28	» detto, zománczoza, gyémánttal 58-65	
» tábori horgony-óra dupla tokkal	22-28	» horgony-óra	45-48
» valódi horgony remontoir fül-nél felhuzható kristály-üveggel	30-35	» » kristály-üveggel	56-60
» ugyanaz dupla tokkal	35-40	» » dupla tokkal	50-55
» Arany horgony-óra 3. sz. 15 rubinnal	38, 46-60	» detto, zománczoza, gyémánttal 70-80	
» horgony-óra dupla tokkal 55, 58, 60, 65, 70-100		» Sorkentő, órával együtt 7, mely gyertyát is gyújt 9 ft., 8 napos 13 ft.	
» horgony-óra kristály-üveggel	44-70	» Ezenkívül minden egyéb kívánható óra kapható, úgy munkás-órák is.	
» ugyanaz dupla tokkal	65-100	Inga-órák legnagyobb raktára.	
» valódi horgony remontoir	65-100	Minden napi felhuzással	10, 11, 12 ft.
» ugyanaz dupla tokkal	100-200	Minden 8 napi felhuzással	16, 18-26 »
» Ezüst óránczok 3-8 ftig, hosszuk 6-15 ftig, 3-mas számu aranylánczok rövid 18-70 ftig, hosszu 35-100 ftig. Minden áru gyűrűk és egyéb ékszerek, ugy talmi- arany, bronz- és aczél-lánczok is.		Óra- és félóra-ütéssel	30, 33, 35 »
» Órák, arany s ezüst a legmagasb árig cserébe elfogadhatnak. » Vidéki megren-dések a pénzösszeg előleges beküldése vagy utánvét mellett pontosan teljesítetnek.		Negyed- és óra-ütéssel	50, 55, 60 »
		Havi regulátorok	30-36 »
		Inga-órák bepakolásáért	1 ft. 50 kr.

Előzetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politkai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyztes hasábnott petít sor, vagy annak helye, egyszeri igitásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszori igitásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdeményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden igitás után 30 krajczár.

Scott Walter.
(1771—1832.)

E napokban üli Anglia, kiváltkép Skótország, egyik legnagyobb írójának, a mai angol regény s általában a történelmi regény atyjának, Sir Walter Scottnak születése százados évfordulati ünnepét. A nemzeti ünnepély központja Edinburgh, Scotia fővárosa; de a brit birodalom északjának minden valamire való városában, ugy egész Angliában, s annak vagyra nőtt leánya: az északamerikai Egyesült-Államok területén, sőt mindenütt a világon, a hol elég angol vagy skót van együtt, hogy egy kis nemzeti összejövetelt ünnepélyessé tessen: mindenütt megülik a skótok büszkeségének, az angol nyelv egyik legelső rangu írójának százados születésnapját. Nagy írók, általában nagy szellemek, az egész világei; az összes emberiség jogot tart hozzájuk, osztozik szellemi kincseikben, részeseül hatásuk áldásaiban. A mivel világ minden részében olvassák Scott W. műveit, eredetiben vagy fordításokban. Milliő megmillió ember, immár két-három egymást követő nemzedék, merített szellemi gyönyört írásaiból; e milliők mind örököszei szellemi hagyományának, osztozó atyafiak egymással: méltó, hogy emléke tiszteletében is egyesüljenek. A modern civilizáció nagy férfiak eszméi által köti össze a nemzeteket; az egyesekszellemi kincseelőbb nemzetüké, aztán minden nemzeteké lesz; a nagy írók nemzeti irodalmakat alkotnak s minél nemzetibb, azaz: sajátabbá tudott lenni valamely irodalom, (bár paradoxnak látszik, de ugy van) annál jogosultabb: részeseül lenni a világ-irodalomnak. Csak a mi egészen kimeríti saját különlegességét: méltó hogy általánossá váljék. Minden példa ezt igazolja. Nem a nemzeti színezet nélküli, kozmopolitikus irányú írók lesznek a világ-irodalom korifeuszai; ellenkezőleg, azok, a kikben legélesebben van kinyomva

saját nemzetük jelleme: válnak minden nemzetek kedvenceivé s az egész világon elterjedt és olvasott írókká. Shakespeare az angol írók legangolabbika s az egész világ magának vallja s legelső írójának ismeri el őt. Minden nemzet legnagyobb írói: a francziák Moliéreje, az olaszok Dantéja, a spanyolok Cervantese, a németek Göthéje: azok, a kik legnemzetiebbek otthon slegátalánosabbak a világban. A mi irodalmunkból is Petőfi nyert a külföldön legnagyobb elterjedést és legátalánosb méltánylatot: az az író, kiről

saját nemzetük jelleme: válnak minden nemzetek kedvenceivé s az egész világon elterjedt és olvasott írókká. Shakespeare az angol írók legangolabbika s az egész világ magának vallja s legelső írójának ismeri el őt. Minden nemzet legnagyobb írói: a francziák Moliéreje, az olaszok Dantéja, a spanyolok Cervantese, a németek Göthéje: azok, a kik legnemzetiebbek otthon slegátalánosabbak a világban. A mi irodalmunkból is Petőfi nyert a külföldön legnagyobb elterjedést és legátalánosb méltánylatot: az az író, kiről

SCOTT WALTER.

a magyar ember, olvasván, azt hinné, hogy az idegen sem megérteni, sem élvezni nem bírja. Nem ide tartozik ez első tekintetre különös jelenség okait bővebben fejtegetni; de nem csalódnunk, ha azt főleg kettőben találjuk: egy az, hogy az általános emberi,

szönik általános s egész világra szóló kedveltségüket. Hazája bérczei, erdei, tavai, elődeinek küzdelmei, romokba dőlő várainak fénykora, eltűnt nagyjainak életre idézett árnyai, nemzeti történelmének bemo-hosult emlékei: azok a Scott W. regényeinek színhelye, tárgyai; csoda-e, ha az angol s ki-vált a skót, legnagyobb nemzeti írói sorába helyezi s fölötte csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mellette csak Byron és Burnst-öt ismeri el? De a német vagy magyar leány s ifju és férfi is osztatlan gyönyört talál az Amy Robsart, a Rovena és Rebeka, a Lammermoori Ara, vagy a bájos Edith rokonszenves alakjaiban s a skót hőskor költőit csak Shakespeart, mel

dr. Rutherword orvostudor és egyetemi tanár leányát vette nőül, s így azok, kikől Walter közvetlenül származott, egészen más irányú kitűnőség vonalán állottak, mint előbbi ősei. De öt ezek szelleme ihlette. 1771. augusztus 15-én született Edinburghban (a ház, melyből szülői csakhamar születése után másba költöztek, most már el van rombolva), s ugyanott végezte alsóbb és felsőbb iskoláit is. Fiatal korában nem látott benne valami kitűnőség. Megtanulta lezárni, mint a legtöbbet, de jobban szeretett regéket olvasni, régi dalokat énekelni, völgyet, halmot összekalandozni, patakban halászni, tavon csónakázni, társaságos örömekbe merülni s vidáman és könnyedén élni napjait. Iskoláit végezte, atyja maga mellé vette őt ügyvédi irodájába gyakornokul, letétette vele a szigorlatokat, ügyvéddé tette s apróbb kiküldetésekre használta. Majd mindig őt küldötte a vidékre s a fiatal ügyvédnek kedve telt több és több emberrel jöni érintkezésbe, tanulmányozni jellemeket és viszonyokat, az egyént és a társadalmat. Mellékesen irodalmi foglalkozásokat is üzött, kedvelethel. Nehány német ballada fordítása által figyelmet gerjesztvén irodalmi körökben, elhatározta összegyűjteni az ő skót balladákat, melyek nagy része soha sem volt még összegyűjtve s kinyomatva, de még egész frissességben élt a skót parti- és hegylakók emlékezetében. Gyűjteménye általános tetszéssel fogadtatott s megalapította irodalmi névvel. Kevéssel arra megnősülvén, s neje után is csinos birtokra tevén szert, egyszersmind neje befolyásos rokoni irodalmi névvel. Kevéssel arra megnősülvén, s neje után is csinos birtokra tevén szert, egyszersmind neje befolyásos rokoni irodalmi névvel. Kevéssel arra megnősülvén, s neje után is csinos birtokra tevén szert, egyszersmind neje befolyásos rokoni irodalmi névvel.

Első önálló költői műve „Az utolsó Minstrel dala”, a lovagkor kalandos küzdelmeiből merített költői beszély, hagyományi alapon, roppant tetszéssel fogadtatott, mit a reá gyorsan következő „Marmion”, „A tó hölgye” még emeltek s Scottot nemzete leginimpelebb költőjévé tették. A lovagkor kalandos, nyers, hősi jelleme, a természet szépségeinek, a skót hegyvidékek és várkorosor dombok keretében, ellenállhatlan hatást tett az őseiről előszeretettel emlékező skót nép lelkére. Angliának sem volt e korban (századunk első tizedében) költője, kit bármi tekintetben is Scott-hoz hasonlítani lehetett volna. Egyszerre azonban feltűnt Lord Byron s óriási szellemével, hatalmas szenvedélyével, kétely és tagadás közt hánykódó elméje megdöbbentő viharával elhomályosította a skót szélek költőjét, ki — bár nála sokkal egészségesebb — halványnak és erőtlennek tűnt föl mellette. „Rokeby”, „A szigetek ura” igen csekély hatást tettek a nemzedékre, mely már „Larát”, „A korzár”, „Az abydosai arát”, „Parisját”, mindenek fölött pedig a „Childe Harold vándorlásait” élvezte s mohón szívta be édes mérgöket. Scott Walter elnmult, neve ha nem is feledésbe, de viszonylagos homályba kezdett merülni. Mint kitűnő író s magas társadalmi állású embert tisztelték, de a „nagy költő” koszoruját Lord Byron elrabolta tőle.

1814-ben, a már említett Ballantyne János nyomdájában egy névtelen regény jelent meg: „Waverley”. A skót hőskor soha, még Scott Walter költeményeiben sem volt oly hűn, elevenen és megkapólag festve, mint e regényben. Roppant hatást tett s mindenki találgatta a szerzőt. Sokak gyu-

nitását fejezte ki az „Edinburgh Review”, mely csakhamar ráfogta, hogy nem lehet más, mint Scott Walter. De a szerző hallgatott — s midőn egész sora a „Waverley-novels”-nek jelent meg, fokozva az elsőnek hatását és ellenállhatlanná téve írja varázsát, és az író mégis névtelensége palástjába maradt elburkolva, holott ha oly nevé író volna, mint Scott Walter — mi oka volna rejtőzködni? — a közvélemény megtévedt s ismét nem tudta: az „Utolsó minstrel” költőjét üdvözölje-e a „nagy ismeretlenben”, mint a Waverley-regények magát megnevezni makacsul vonakodó íróját általánosan nevezték? „Guy Mannering” — „A régiség-buvar”, — „Robroy” — „Midlothian szive” — „Ivanhoe” — „A keresztetek” — „A lammermoori ara” — „Nigel viszontagságai” — „A rajongók” stb. nyomon követték egymást. Az olvasó világ mohón kapott minden újabb műve után. Ezer meg ezer példányokban terjedt el Angliában, Amerikában s az európai kontinensen, hol leginkább számos fordításokban olvasták. Korunk, mely tíz annyi olvas mint az előbbi nemzedék, Dumast és Hugó Victor, Dickenst és Bulwert nem olvasta többet s mohóbban, mint apáink és anyáink a „Waverley-regények” s „Az én gazdám elbeszélései” czim alatt megjelent regény-ciklusokat. A század második tizedének végén s a harmadiknak elején volt a névtelen dicsősége tetőpontján. Évi jövedelme, melyet tolla hajtott neki, 10 ezer font sterlingnél többre ment; s termékeny geniusának teremtményei minden fiatal és nem fiatal képzőlést foglalkoztattak. Ő pedig a „nagy ismeretlen” maradt továbbra is. Végre is anyagi csapások kényszeríték, hogy nevével lépjen a világ elé. Nyomdása Ballantyne és kiadó Constablerék megbuktak s nagy pénzzavarokba rántották őt is. Hogy a hitelezőket kielégítse, kénytelen volt nevéért a mérlegbe vetni, s becsületes ember levén mindenek fölött a czim, melyre vágyott, roppant munkásságát és teremtő erejét más kiadók szolgálatába adta, kik műveit mesésen fizetvén, képessé tették őt, hogy adósságait mind kifizesse s még jóléte romjait is megmentsse — utódai számára, kik tőle irodalmi érdemeiért nyert *baronet*i rangját, nagy költői nevé, tweed-parti szép urodalmát örökölték, melyet még életében átadott fiának. Utóbbi művei, melyeket csaknem gyári gyorsasággal s mennyiségben készített, csak termékenysége iránt költöztek csodálatot, de költői érdemét alig nevelték más; kivált nagy történelmi műve „Napoleon élete”, bár az angol felfogásnak hízelgett, de sem tárgya, sem írása színvonalán nem áll. A közönség azonban ezt, újabb regényeit, elszórtan folyóiratokban megjelenő tanulmányait, miket tömördek mennyiségben termelt, mind egyaránt hála-lásan fogadta s a nagy író, bár tehetsége hanyatlék, dicsősége hanyatlását nem érte meg. 1832-ben, 61 éves korában halt meg, a tulfeszített munka által megölve, mert rendes munkásság mellett, erős, egészséges testi és lelki alkattal még húsz évig kellett volna élnie.

Munkáiról, a mai nemzedék előtt, kivált hazánkban, bővebben kellene szólanunk, mint ez életrajzi vázlat szűk köre engedi. Főérdeme abban áll, hogy a szellemi táp, melyet nyújt, mindenek fölött *egészséges*. Scottnak, minden írásaiban főszempontja volt: nemesen gyönyörködtetni. Ő történelmi tanulmányait, emberismeretét, tiszta erkölcsi nézeteit, élénk képzőléstét s csodás alakító erejét, semmi mellékes czélnak: politikai vagy társadalmi eszmének, irányának, sőt ugynevezett erkölcsinek sem

adta szolgálatába. Az ő regénye a lehető legtávolabb áll a modern irányregénytől. Objektívabb írói képzelni sem lehet. Mig Byron minden hőseben magát festi, mig az újabb regényírók saját eszméiket, nézeteiket, politikájukat és erkölcsanukat testetik meg személyeik és meséjükben: Scott Walter az epikus nyugalmával vonul háttérbe, s a kort, melyet fest, a külsőket, kiket feléptet, magukat hagyja beszélni és sem jellemi, sem cselekvényei alá nem fekteti, nem csempézi be saját célzatait. Hűség, igazság, fővonásai írói jellemének. A többi is ezekből következik. Nála az emberi gonoszság, gyöngöcség, büni és szerencsétlenség soha sem vesz föl szertelen, tulzott vagy torz alakokat; azért nem is költ rémületet, undort, hanem emberi részvétet s érdeklődést. Ő nem tette céljává, mint a modern regényírók s még a legjobbak, az igazán nagy írók Dickens és Thackeray is, az olvasónak gyönyörködés s költői élvezet forrásává tenni az embernek neveltség s andorítóvá tételét, pellengérré állítását. Bármennyi belső valóság legyen is a torzképekben, s bármily tanulságos és erkölcsi-leg hatályos legyen is szemléletük: az azokban való gyönyörködést rendes élvezetté, ugyszólván mindennapi kenyérré tenni: mégis csak károsan hat erkölcsi érzetünkre. A nélkül, hogy Dickens érdeméből levonánunk, (kit, mindent összevéve, Scottnál nagyobb írónak tartunk) meg kell vallanunk, hogy ő sokat tett a beteges „sensations-irodalom” meghonosítására; egyénítésének tulzásai, meséinek drasztikus fordulatai által előkészítette a közlétsében számukra a talajt. Minden regényében száz embert is vezet élénk, oly élénken festve, egy egyénitve, hogy azt hisszük, ha az utcán találkoznánk velük, rájuk ismernénk; pedig az ő embereivel nem fogunk az utcán találkozni. Ő az alapjában igaz vonásokat, a jellemzeteiket, szertelenekké teszi; s nem ez-e a torzkép meghatározása? Scott Walter e hibától egészen ment. Ő embereket rajzol, egyénit; s az ember iránt mindig részvétet költ bennünk. Hősei nem erényhősök, sőt jól esznek-isznak, párbajokat vívnak s apró árulásokat követnek el; de nem is a bün szörnyei s nem oly feketék, mint az ördög-emberek. Történelmi alakjai igazak s háttérük gondos tanulmány műve. Követői a történelmi regényben, — Bulwer, James, Ainsworth — talán hibebeik a részletekben, de a történelmet s a kort felfogni, igazán jellemezni egyikük sem tudja úgy. Erzsébet királynét, Leicesterst úgy állítja élénk „Kenilworth”-ban, mint Shakespeare a maga angol történelmi alakjait. — Scott nem bír szenvedélyeket kavarni fel, mint Byron. Ő maga sem ismert nagy viharokat saját élete s szívében. Csöndesen szeretett, édesen örült s nyugodtan élt. Azért ő a barátság s apai és testvéri szeretet érzelmeit szerencsésebben festi, mint a nagy szerelem kizárólagos szenvedélyét. A társadalomnak is csöndesebb rétegeit, a közép osztályokat ismeri s festi legjobban, az aljnép szeméttében nem turkál, mint a modern regényírók, de a királyok nagy tragédiáit sem bírja oly erővel, mint Shakespeare, ki a Lear, Macbeth s Hamlet anya-féle nagyságokat oly souverain erővel zúzza porrá. A mit Scott nyújt, ritkán megrázó, de mindig gyönyörködtető, soha sem borzadályt, undort, de mindig élvet s tanúságot nyújtó, meghatározó, részvétet keltő, emberszeretetre indító, — egyszóval, tiszta és egészséges táplálék, a képzeletnek nem tulfeszítője, hanem nemes foglalkoztatója.

Hazánkban, azokat kivéve, kik eredetiben élvezhetik, munkái legnagyobb részét csak

német fordításban olvasták. Regényei közül csak az egy „Ivanhoe”-ra emlékszem, műszerekké dolgozó állat. — Művei elegszebbike, varázs szép színezetével, hölgy alakjai meleg és valódi festésével, a harminczas évek kezdetén jelent meg hat kötetben, Thaisz András — korához képest igen jó — fordításában; ma már, ha még kapható volna is, elavult. Költői műveiből csak egyes, apró részleteket kapott irodalmunk. A világirodalom valódi kitűnőségei közül talán egy sincs, kitől oly keveset bírnánk fordításban, mint Scott Walter. Pedig a nagy írókat minden valamire való irodalomnak, lehető teljességben kellene bírnia. S megdöndölve, hogy az újabb olvasó nemzedék már alig vagy épen nem ismeri Scottot, ki eszerint az ujdonság érdekével is bír nálunk: kívánatos volna, hogy a Kisfaludy-társaság néhány remekét fölvegyen tőle kiadványai közé. Mily szép lett volna „Ivanhoe”, „Waverley” és „Kenilworth”, s tán a „Tó hölgye” méltó fordításával köszönteni a nagy idegen századik születésnapját!

E s k ü v ő.

(Scott Walter.)

„Mért ejtesz könyveket, leány?
Mért ejtesz könyveket?
Fiam számra jöttem én
Mégkérni kezdet.
Milyen derék lesz a midőn
Leszsz majd hitvese?...
De sir a lány, mindegyre sir,
Mert más a kedvese.

„Mégd hát a gyászt, a bánatot,
Mit halvány arczod hord;
Fiam ur Errington felett,
Ó langley-dale-i Lord;
Békében fényes rangja van;
Csatában hírneve”...
De sir a lány, mindegyre sir,
Mert más a kedvese.

„Majd egy aranyláncz ékesen
Övedzi át hajad;
Lesznek kutyáid, solymaid,
Lesz dölöz, szép lovad;
És rajta ülsz, mint ordeink
Fényes királynéje”...
De sir a lány, mindegyre sir,
Mert más a kedvese.

Megnyit a templom ajtaja,
Ragyog minden csillag;
A fényes nászszereg csupán
Monyasszonyára vár,
Keresni ment a völgyégy, —
De rá nem lehet: —
Tul árkon, bokron messze tünt —
Elvitte kedvese.

Sükei Károly.

Franklin ifjusága.

(Laboulay fölolvastása.)

(Vége.)

Franklin a legszebb példánya az oly embernek, a ki maga tette magát emberré; s mikor nagy ember lett, mikor nemzetének képviselője, Amerika nagykövete lön Franciaországban, soha sem felejtette el, hogy egykor iparos volt s nem szünt meg a munkát szeretni és becsülni.

Egyszer bölcsészeti vitatták előtte: mi az ember? Egyik egy, másik más meghatározást ajánlott. A Frankliné sem volt rosszabb a többinél, szerinte: „az ember oly állat, a mely műszereket készít.” Igaza volt. Nem mondom, hogy más ne volna az emberben. De mi volna az ember, nem a legnyomorultabb teremtet-e, ha gondolatját újjai hegyével nem tudná valósítani? Kezével s maga által fölaltat és készített mű-

szerivel csodadolgokat hoz létre. Azért méltán mondhatjuk Franklinnal: „az ember műszerekké dolgozó állat.”

Máskor versengések voltak Philadelphiában. Tudják önök, mik azok a társadalmi osztályok: az emberátveszi a felsőbb fokozatok megvetését s továbbadja az alsóbb fokozatokra. (Nevelés.) Franklinhoz egy bábra hívó névsort hoztak. „Válogatott társaság lesz, mondák neki, látja ön, hogy ki van mondva, hogy munkásokat nem hívnak meg.” — „Szerencse, mondá Franklin, hogy az ur isten nem lakik Philadelphiában!” — „Miért?” — „Mert ő is ki volna zárva az önök báljából; hát nem ő a világon a legfőbb munkás?” A megjegyzés talált; az iparosok kizárásáról szóló határozat visszavonott.

Franklin, élete végéig hű maradt e gondolatához. Mikor épen indulandó volt Franciaországba mint Amerika követe, levelet kapott egy unokaöccsétől, a ki szappanos volt, melyben üzlete állapotáról ír. „Örömmel olvasom (válaszolt neki Franklin), hogy szappanosossá lettél. Amerikában a Franklinok voltak az első szappanosok. Van róla nemes levelünk s czimerünk! Csak azon légy, hogy szappanaid jó minőségűek legyenek. Küldj belőlök egy jókora ládával a feleségemnek, hogy másokkal is megismertethesse ajánlhassa; árát készpénzben fogja megküldeni.” S mindezt oly természetesen, minden fitogtatás nélkül. Az ő nemes levele: a munka, s ő soha meg nem feledkezik nemességéről. Máskor a háboru alatt, mikor Franklin dicsősége tetőpontján, Amerika pedig, mondhatni, balsorsa tetőpontján állott: egy levelet kap Sára leányától, az ő kedves Sally-jától, a mint nevezni szokta. E derék leány azzal tölté idejét, hogy mindig font és kötött, s a mit munkájával keresett: abból a szegény katonáknak segítette. Sallynak, egyszerű leány létere, egyszer mégis kedve jött, hogy fölciczomázza magát. Washington tábornokot várták Philadelphiában, bált adtak tiszteletére, mindenki hivatalos volt. Sallyt az apjának, csipkéket és tollakat kért, hogy küldjön, ez alkalomra. Franklin levele, melylyel erre válszolt, az elmésség és erkölcsan remeke.

„Csipkéket és tollakat kérsz tőlem, kedves leányom, ez nekem ugy esik, mintha sőt hintettél volna a szamócámra. Hát már nem szoktál fonni és kötni, édes Sallym? Elfelejtetted, hogy a világon (a bün után) a dologtalanság a legkölségesebb. Azt mondd, azért akarod felékesíteni magadat, hogy atyád izlése meglátsz rajtad. De lásd, atyád izlése az, hogy a köznyomor közepette épen ne légy fölékesítve. Tégy úgy mint én, viselkedj az ingujjaidat addig, míg a szélök kiszakadozik: készen van a csipke. (Nevelés.) A mi pedig a tollakat illeti: ha épen toll kell, azt akármelyik amerikai kakas farkában találhatsz.” (Újabb nevelés.)

Látják önök, ez volt állandó gondolata, változatlan érzülete. Mint régi iparos: büszke volt eredetére; dicsőségének jogcímét abban találta.

S ha szabad egy megjegyzést tennem, melyet elhallgatni nem tudok, kézműves volt az is, kinek irtózatos halála ugy megrendítet közlelebről. (Mozgás.) Ama kéz, mely több mint négy millió lélek fölszabadítását írta alá: egy favágó keze volt. Ime, Lincoln a történelem már, őssé vált; s van-e fejedlem, a ki ne szeretné családi fájára, ősei közik függeszteni a férfiú nevét, ki karófaragással kezdte pályáját? (Mély megindulás; éljenzés, taps.)

De mikor hasonló nevetek említek, nem szeretném, hogy valaki azt higgye fölőlem,

*) Ez időt j történet épen a Lincoln elnök meggyilkoltatása.

hogy én a társadalom egyik osztályának hizelegni akarok a többi rovására. Én az igazat mindenkinek meg szoktam mondani; azzal akarok szolgálni hazámnak. (Helyes.) Hogy Franklin, hogy Lincoln oly nagy fiává lettek hazájoknak, nem onnan van, mert esetleg kézműveseknek születtek, hanem mert magásra emelkedtek, a s legszebb értelmében, mert szellemüket nagyra növelték s tanulmány, munka és takarékoság által fölvilágosult értelmet, nemes szívet s képességet szerettek maguknak, hazájok szolgálatára. (Ismételt taps.) A mit kifejezni akartam, csak annyi, hogy ma már a születés különbsége semmi; sorsunk a magunk kezében van, és oly társadalomban, mely módokat nyújt nekünk a sikerre; a pálmát a legerényesebbeké, legmunkásabbaké, legképesebbeké. (Élénk tetszés.)

S most engedjenek még egy utolsó észrevételt s egy személyes megjegyzést.

Ezelőtt huszonöt évvel én is betűszedő voltam s mintákat akartam összeválogatni, kiállításra. A régi szokást akarván utánozni, jeligt kerestem, mely minta-füzetem homlokára jól illjék. Véletlenül egy régi spanyol könyvben találtam meg a mit kerestem. Az abc huszonöt betűje volt, körbe rendezve, e fölirattal: „Vis bene conjunctis” („jó összerakásukban van az erő.”)

Igazi betűöntőnek és nyomdásznak való jelmondat, melyben nagy igazságot látok kifejezve. Rakjátok jól, helyesen össze a betűket, a lelkeket felemel s az emberiségnek hasznos könyv lesz belőlök; rakjátok rozsol össze: oly könyv lesz, mely a lélek veszedelme s a nemzetek megrontója. Minden az összerakástól függ.

Ugy tetszik nekem, hogy Franklinnak, mikor szedő támlája előtt dolgozott, mint nyomdászlegény, sokszor jöhetett ez a gondolat. Sőt úgy tetszik nekem, hogy ő tovább is fűzhetette e gondolatot. Mert, ha igaz a betűkről, még igazabb az emberekről: erejük jó egyesülésükben, sorokozásukban áll. Vigyék az ifjakat korcsmába, rossz emberek közé: el vannak veszve; vigyék becsületes emberek társaságába, egyesítettek munkára, nemes czélra, mindeniknek lelke fölemelkedik, szíve nemesbül. Egy ember csak egy számjegy. Kettő egymás mellé téve: tizszeres értéket nyer; három, jól viszonyítva, százsorosat, ha jó akaratukat, eszüket, munkájukat egyesítik. (Tetszés.)

Ha Franklin köztünk volna, azt mondaná: „Tegyetek úgy, mint én; dolgozzatok; s ne felejtsetek el az én történetemet, mikor réz, ezüst és arany pénz volt a zsebemben.” El kell ismerni, mi francziák fősvények nem vagyunk, de még nem vagyunk ahhoz szokva, hogy erőnket egyesítsük; egyenként bőkezűek, egyesületi uton nagyon keveset tudunk tenni.* Nem elég a nevünket oda adni, adjuk pénzünket, munkánkat, fáradságunkat, ne hagyjunk békét szomszédainknak, nógassuk szomszédainkat, s legyünk meggyőződve, hogy kölség és fáradság nélkül sem mire sem lehet menni; a kölségre pedig pénz, a fáradságra erő kell.

Mi is pénzt kérünk. De nem a szokott módon. Nem a gazdagok pénzét kérjük, hogy vele a szegényeken segítsünk. Mindenkitől tehetségéhez képest kérünk, hogy segítsünk egymáson. A Franklin elvét követjük. Ő nem hívott senkit, hogy rajta segítsen; ő tejet, kenyeret reggelizett s pénzt tett félre, hogy rajta könyveket vásároljon, közhazsonra. A maga szük erszényét összehajította s mások szük erszényével s nagy kincs lett belőle.

Ezt a példát kell követnünk. Szent keresztháborura kell egyesülnünk; kettős

*) Leányomnak szölok, menyem isértsen róla. — Kézli.

szolgálatot kell megdöntünk: a tudatlanság és a nyomor szolgálatát. Ezt csak a fölvilágosodás terjesztése, az oktatás, a népnevelés által érhetjük el. A népnevelést csak egyesült erővel mozdíthatjuk elő. Egyesüljünk tehát! Minden kéz fogódzék össze, mindenszivegyütt verjen erős hadoszlopban nyomjunk e két ellenség megdöntésére; előre, a testvériség igazi jelszavával zászlónkon: „Szeressük egymást, segítsünk egymáson!” (Hosszasan tartó taps és tetszésnyilatkozatok.)

(Franciaiából)

Szász Károly.

A magyar király testőrei.

Száz évvel ezelőtt Magyarország trónján egy királynő ült, a kisokat, mondhatnók, mindent megtett az osztrák örökös tartományok emelésére, de hazánk nem sok jót köszönhet hosszú negyven

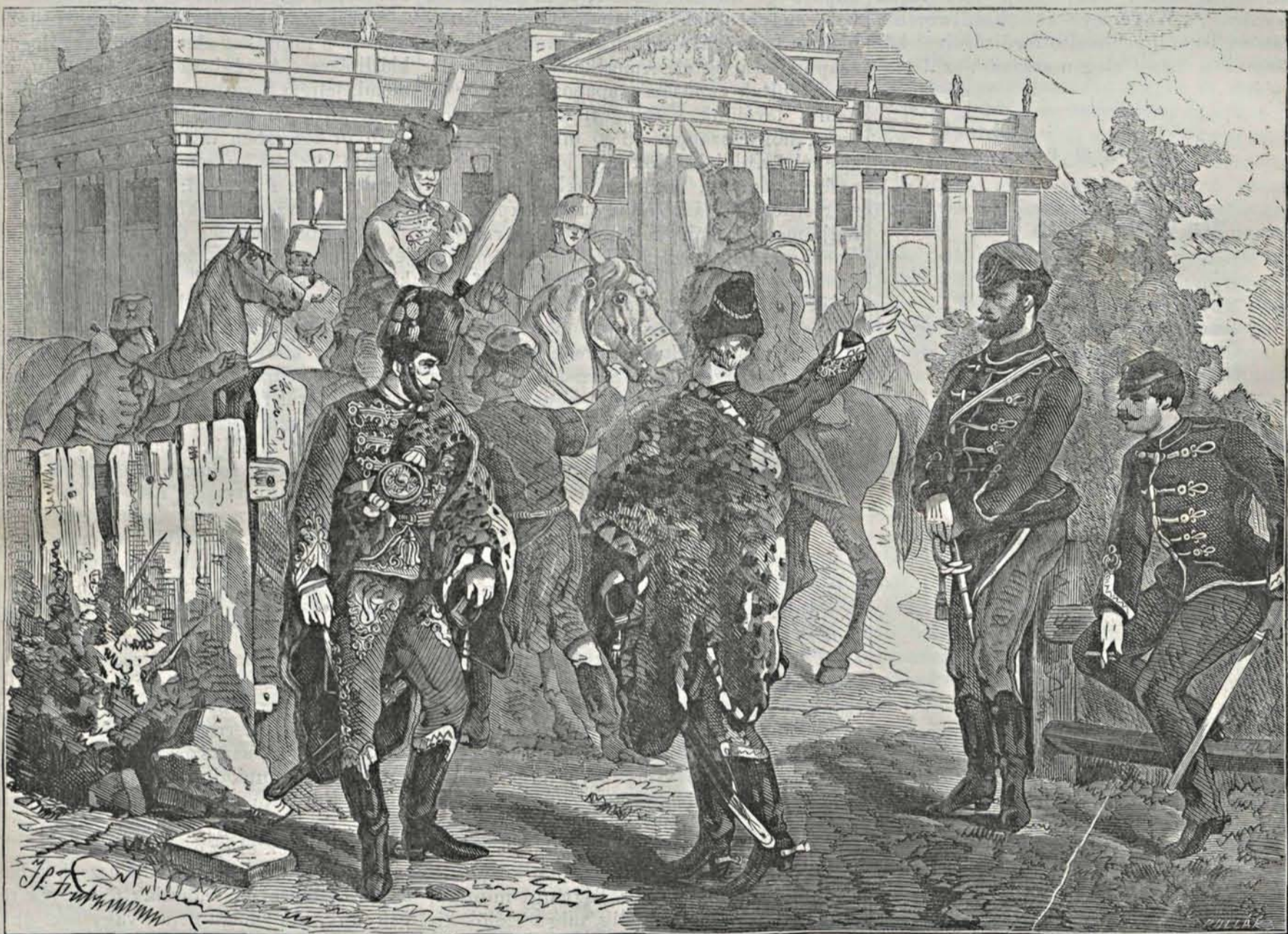
volt czélozva, hanem hogy a nemzet színének egy része a bécsi udvar légkörében átalakuljon nemzetet megtagadó udvaroncokká, s aztán később pártihiveket szerezzen amaz elnemzetlenítő gondolkodásnak.

De a hatás nem várt ellenhatást keltett. Valamint Mária Terézia simogató politikáját jóvá tette II. József vaskarja, mely életre ébresztette szendergő nemzetünket, ugy e nemzetgyilkos czélra kinézett testőrsereg is megalapította *lön újabb irodalmunknak*. Azok a művelt ifjak hamar rájuttak azon meggyőződésre, hogy nekünk is van jogunk élni és ez életnek nyilvánulatot is adni az irodalomban. És ezt épen a német irodalom közepette, a francziául csevegő udvarnál vették észre, miután nyelvünket minden téren megsemmisítve látták. 1772-ben lép föl legelőször *Bessenyei György* az ifjú tüz egész hevével s támaszt maga után testőreink között egy oly csapatot, mely méltó helyet foglalhat el nemzetünk történetének legfényesebb lapjain is. *Bárcsi Sándor*, *Barcsai Ábrahám*, *Kisfaludy Sándor*, *Váradi*

tősgyökeres magyar fiuk — oldalvást állanak készen urok parancsára.

Csoportozatunk a testőrpalota előtt áll, mely Bécs egyik külvárosának — Neubau — egyik legszébb épülete. Nem új építmény ez, a mit már a styl is mutat, hanem a mult században egy gróf Trautson építtette, kitől a magyar korona birtokába ment át s azóta a „Burg” közelében testőreink díszes laktanyája lön. Irodalmunkra és nemzetiségünkre nézve ez épület ritka becses bir, mert alig van helyiség — még Széphalmot sem véve ki, — melyre nagyobb kegyelettel tekinthetnénk, mint ezen külföldi kaszárnyára, miután *új életre ébredésünk első nyilatkozata ennek falai között született meg*, de ha ezért emléktábla nem díszíti is az *iró testőreik* neveivel: hadd álljon itt e röpke megjegyzés honfiai kegyeletünk tolmácsolására.

Pár nap mulva egyébiránt meglátjuk e palota lakóit fővárosunkban is, miután a gazdag ezüst zsinórzatu, piros és zöld alapszínű magyar öltöny az ősi párdúcakczagánnyal megjelenik talán az első magyar király ünnepén. E. L.

Magyar testőrök Bécsben.

évi tartott uralkodásának. Alatta kezdődött meg legnagyobb erővel és a legfényesebb eredményel a germanizáció; alatta függesztettek föl országgyűléseink annyira, hogy közel félszázad folytán csak háromszor ült együtt a nemzet törvényhozó teste, s ekkor is mindig csak azért, hogy a veszélyben forgó trónt megóvjalma; alatta pusztult el hatalomszóra a legtöbb protestans egyház és iskola; alatta vesztették el irányadó körök, élükön főurainkkal, nemzeti jellegűket, érzelmöket és hazafias gondolkodás-módjukat.

Ezen királynő alapította meg 1760-ban a magyar testőrséget is. A királyi fény és külső méltóság emelésére ez szükséges kellék volt, s ez indokolja is e testület létrehozását; még Mária Terézia személyes hiúságát is megengedhetjük, a ki gyönyörködött a délczag ifjú seregben, s a minden férffelényt kiténtető pazar fényű keleti öltönyben, de a szervezés minőségét s a valódi indokot *nemzetiségi szempontból* határozottan el kell itélünk. Tudjuk ugyanis, hogy a testőrök közé csak deli terméti, képzett és gazdag nemes ifjak vétethettek föl, melylyel sommi egyéb nem

Baranyi László, *Bessenyei Sándor*, *Harsányi Sámuel*, *Laczkovics János*, ki 1795-ben mint a *Martino-vics-összeesküvés* részese hal el a bakó bárdja alatt, b. *Nalácsi József*, *Rédei Lajos*, *Czirjék Mihály*, s végre századunkban az ismert hadászati író: *Sztróckay Elek* nagyrészt irodalmunk uttörőinek legjobb nevei közé tartoznak, s a kiknek a rajongásig menő honszerelme, munkakedve és kitarása nélkül irodalmunk tán jóval is hátrább állana, mint a hogy ma áll.

E testület 1760-tól 1848-ig szakadatlanul fenállott, de emez év sok egyéb régi intézményvel egyetemben ennek is halálát okozta, azonban az 1867-diki kibékülés föltámasztotta hamaiból ezt is. Testőreink ismét elfoglalták régi helyöket a magyar király belső ajtó előtt s szép nemzeti öltönyünk visszanyerté méltányoltatását a bécsi „Burg” kapuin belől is.

A halottaiból föltámadt testőrsorozat néhány tagját ábrázolja képünk. Egyik teljes díszben látható lóháton, miként az udvari ünnepélyeknél megjelennek, a másik csoportnál földsziben beszélgetnek gyalogosan, míg a szolgálk — a kik szintén

Két erdélyi bányász.

II.

Szentkirályi Zsigmond.

(1804—1870.)

Szentkirályi Zsigmond, mint a bányászati szakban nagytekintélyű hivatalnok és e szakban egyszersmind termékeny és szerencsés tollu író szolgálta a hazát. Mint ember, művelt, őszinte; társalgása, modora megnyerő, ismerete sok, fölfogása gyors, ítélte határozott; ha ellenvéleménye volt, előadásában kimélő, önvédelmében bátor és önmérséklő. Irodalmilag művelt alakban fejezte ki gondolatait a legközönségesebb vitakérdésekben is, a mi sokak felett előnyt adott neki. Logikája az ellenérvek ügyes visszaverése egy hosszas élet tapasztalatai által gyakorlott elmés észjárásról tett bizonysgot.

Élettörténete röviden a következőkbe vonható össze.

Szentkirályi Zs. született Kolozsvárott 1804. május 14-dikén; atya Mihály a legfőbb városi hivatalokat viselte, anyja Radnótfáy Nagy Mária; mindkettő régi kolozsvári család tagja. Első neje Ujvári Jozsefa, zalathnai uradalmi ügyész Ujvári Ádám leánya, 1848-ban október 25-én a zalathnai vérnapon az oláhok által legyilkoltatott; a második Hoffman Amália, moldvabányai bányabirtokos Hoffman Ádám leánya, a kiktől hét fia és három leánya maradt.

Szentkirályi alsóbb iskoláit, valamint a jogi tanfolyamot is Kolozsvárt kitiűően végezte 1821-ben. Ugyanez év szeptember 3-kán felesküdt a kir. kormányzékhez; 1826-ban bányászati gyakornokká lett, honnan a selmeci bánya-akadémiára ment, s ott 1828. és 1829. folytán tanulmányait kitiűően végezte. 1831-ben a magyar, székely és szász nemzet fiából egyenarányban alkotott zalathnai bányatörvényszék ülnökévé lett a magyar nemzet részéről; 1846-ban moldvabányai királyi bányamester, 1848—49-ben onnan, a bányaterületet elfoglaló osztrák hadsereg elől kormányi rendeletből menekülnie kellett, a Csányi László teljhatalmu erdélyi kormánybiztos főfelügyelete alatti erdélyi pénzügyi bizottságnál szolgált. A forradalom után rehabilitáltatván, 1854-ben a kir. bányakapitányság vezetője lett Zalathnán; 1855-ben kinevezetett erdélyi helyettes,

nehány év mulva 1859-ben valóságos bányakapitánnyá, a hol 1865-ban augusztus haváig szolgált, mikor állandó nyugalomba lépett.

Mint hogy a provizorium alatti közzolgálat elvben általános mindenkinél becsülte, de az elvből szükségképen folyó megrovásnak a fenforgó viszonyokhoz képest csak kisebbvagy nagyobb mértékűt szokták az illetőkre alkalmazni: legyen szabad a közfelfogástól némi részben eltérőleg, Szentkirályi közzolgálatára vonatkozólag egy levél kivonatát közölöm, mely némi fogalmat ad arról: mint szolgált ő, s hogy tekintették

szolgálatát a bányabirtokosok azon időben. —

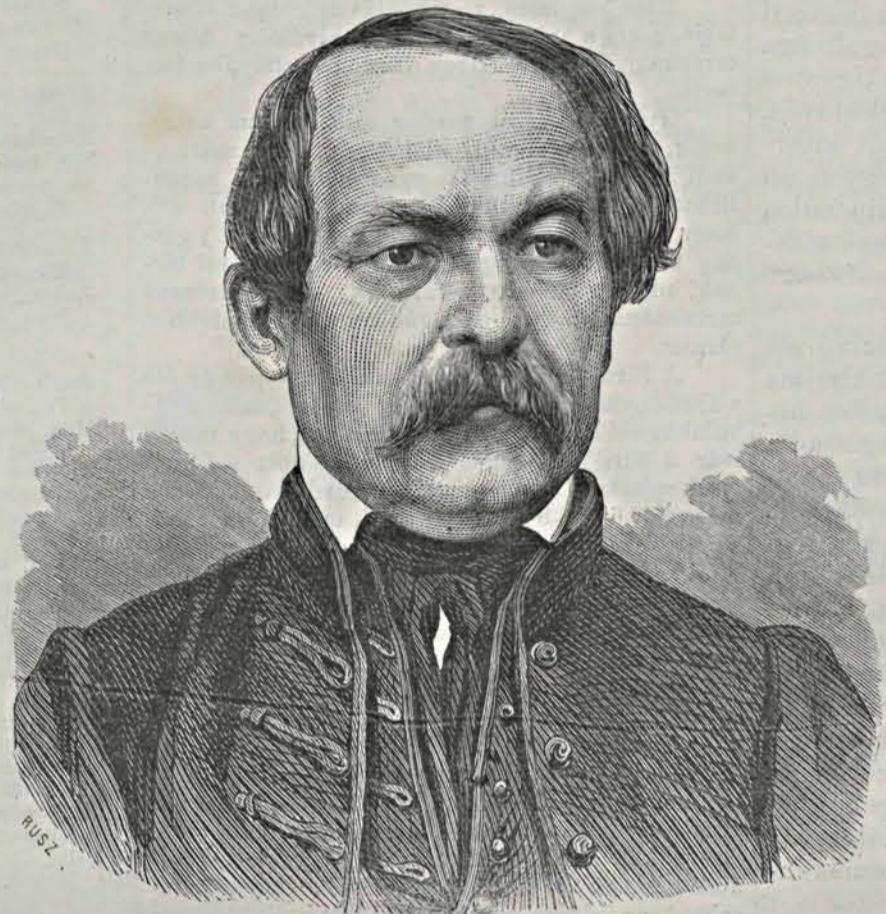
1858. szept. 8-án Kirinyi Lajos a rudai grófi bányamutársulat képviselői nevében meleg köszönetét fejezte ki Szentkirályi

eljárását egy ismeretlen, tán társ nélküli hangjegynek neveznie Erdély végzeteljes szervezeti összhangjában.

Ama kornak így rajzolt képe a mily nyomasztó hatást tesz a kedélyre, oly alkalmas arra, hogy a nemzet javára s a honhoz hiven szolgált magyar tisztviselőnek az engesztelődés jobbát nyujtsuk, ha még élnek, a béke szavát hangoztassuk sirjok felett, ha már elhaltak.

Szentkirályi fő érdeme azonban szakirodalmi munkásságában fekszik.

Munkái: *Az Erdélyi Bányászati ismertetése*, nemzetgazdasági, köz- és magánjogi tekintetben; (1841.) *Erdélyi Bányász-kalendárium* (1844-re és 1845-re); a harmadik évi folyam ily czim alatt: *Erdélyi Bányász Almanach* (1846-ra); *Néhány törvényjavaslat a bányajog ügyében*. (1849); A magyar honi bányatársulati képviselők s egyes bánya- és vasgyár-birtokosok Budapesten 1848. tartott közgyűlésének *Jegyzőkönyve*, (elnök volt bányászati osztályigazgató *Trangous Lajos*, jegyző: *Szentkirályi Zsigmond*); *A bányászati Regálitársól*, székfoglaló akadémiai értekezés; *Vázlatok, életbevágó társadalmi bajainkról s azok orvoslatáról*.

Szentkirályi Zsigmond.

íránt az erdélyi összes bányászati érdekében tanusított, s nehéz pályájára lépése után is folytonosan kitartó, buzgó és hazafias fáradozásaért; különösen pedig kijelenti, hogy a tör-mű nyers arany 3%-val megadózta-

A halasi Sós-tó fürdője.

tása tárgyában tett fellépéséért őt az erdélyi bányá- iparos osztálynak sokkal nagyobb bizalma kísérte mint hivatalnokot, mint a mennyit mostani helyzetében kifejezni képe, „s legyen szabad — ugymond — az

ben szintén levelező tagjává választotta. Midőn Szentkirályi 1844—45-ik évi bányász kalendáriumát a magyar akadémiának megküldötte, gr. Széchenyi febr. 26-án 1845-ben irt levelében azért az akadémia legőszintébb

Szentkirályi irodalmi munkássága nálunk egészen új tén mozogott. Daczára annak, hogy Erdély egyik bővebb aranytermő földrésze Európának, második, mely söt és vasat mérhelen mennyiségben ad: bányászataunk egészen a bureaui, erdélyi és bécsi bányáügyi kamarák lelkiismeretére és igazgatására hagytuk Magyar nyelven nem jelent meg — tudtom szerint — egy könyv is. Szentkirályi tehát uttörő volt, mint ilyennek, irodalmi érdeme nagy. Átlátta ezt mind a magyar tud. akadémia, mind a magyar királyi természettudományi társulat és a bécsi cs. kir. geológiai intézet, s az első 1845-ben levelező, a második 1844-ben rendes, a harmadik 1862-

ünnepek rendezése körül annyi buzgalmat fog kifejteni...

A gyűlés előrajza következő: a tagok beírása augusztus 25., 26. és 27. délelőtt 9-től 12-ig...

Augusztus 27-én est 8 órakor gyűlnek össze a tagok...

Augusztus 28-án d. o. 9 órakor lesz a megnyitó közlés.

Augusztus 29-én és 30-án szakulések. Augusztus 31-én kirándulás Radna, Lipa és Világosra.

Szeptember 1-én szakulések. Szeptember 2-án bezáró közlés.

Szeptember 3-án kirándulás Piski, Petrosény, Hátszeg, Vajda-Hunyad, Déva vidékére.

A szakulések napjainak szabad óráiban bizottsági ülések tartatnak.

Ezeket, valamint a nagygyűlésre vonatkozó mindenemü értekezését jóeleve tudatni fogja a „Napi Közöny”, mely a nagygyűlést tartama alatt naponta meg fog jelenni.

Tripang-halászat Uj-Kaledoniában.

Lapunk utóbbi két számában hosszabb közleményt adunk Franciaország legjelentékenyebb ausztráliai gyarmatáról, Uj-Kaledoniáról...

Uj-Kaledoniának (mely elnevezés alatt egy fő- és több apróbb szigetből álló szigetszortot kell értenünk, nem pedig egy szigetét magának, miként ezt sokan tenni szokták) tengerpartjait kisebb-nagyobb távolakra majdnem körökörül burány vagy korallzatok övezik...

A szigetszort egyik legelső szigete a kis Baulabio. Itt is nagyban megy a halászat, de a legasjátóságosabb, nem halakra, hanem valami tripang nevű puhányra (Holothuria tripang), mely Kelet-Ázsiá lakóinak a főleg afkínaiaknak legkedveltebb nyálakétsége...

A szigetszort egyik legelső szigete a kis Baulabio. Itt is nagyban megy a halászat, de a legasjátóságosabb, nem halakra, hanem valami tripang nevű puhányra (Holothuria tripang), mely Kelet-Ázsiá lakóinak a főleg afkínaiaknak legkedveltebb nyálakétsége...

egész egy méterig; egyébiránt rendszer hosszsága egy jó arasznyi s körülete 2-3 hüvelyk. A halászatok a tripangot, mely mindig csak a korallzatokon található s izapok helyeken soha, kezeikkel szokták fogni. Lapos járműveikkel fölkeresik a zátonyok között azokat a helyeket, hol jövedelmező fogást remélhetnek.

A tengeri férget nagy kosarakba rakják; azután megtisztogatják, megvártatják és megfűtik. Legelőbb is, még mikor eleven, forró tengerbe dobják, melyet folytonosan kavarnak, azután egyenként kiszedik őket, hosszában fölmeztetik, megtisztogatják s egy peczket fűzitenek belé, hogy az állat teljesen kiszáradhasson, végre a tűz fölé függesztik, de úgy hogy egyszerre ne sok fűst érhesse. Az ily módon megszáritott portékának ötféle különböző fajtáját ismerik. Néméában a legegyszerűbb faj tonnája (20 mázsa) 1200-1600 frank, a legjobb körülbelül 2000. Kínában ez ár megkétszereződik. Garnier, kitől Uj-Kaledoniára vonatkozó adatainkat kölcsönöztük, látott egy embert, ki napoként 100 frank értékű tripangot halászott össze, fontját valami 20 centime-re számítja. Természetes, hogy nem mindennap lehet a zátonyokra menni. A halászat néha roppant veszedelmes jár, mert a tenger csak úgy hemzseg a czápáktól. De Uj-Kaledonia vizeiben e torkos állatok oly gazdag táplálékot kapnak halakban s egyéb tengeri állatokban, hogy embert csak ritkán s kivételösen támadnak meg. Sőt az is megtörténik, hogy emberi hullak, melyek napokig uszáltak a tengeren ide s tova, érintetlenül maradtak a czápáktól. S. L.

Tripang-halászat Uj-Kaledoniában.

Egyveleg.

(Oroszország statisztikája.) Az orosz tábor által szerkesztett hadi statisztikai gyűjtemény, (Vojennij statisticeszkij Szbornik.) Oroszországról sok érdekes adatot tartalmaz; ezek közül a következőket a „Golosz” után közöljük:

Az orosz birodalom népessége kerekesszámmal 80 milliót tétetik, ebből esik 4,427,922 Szibériára, 1,794,911 Finlandra, 4,507,531 a Kaukaszra és 1,059,214 a türkesztani kormányzóságra. A legnépesebb kormánykerület (aránylag véve) a varsói, a hol 3191 lakos esik egy m² földre, holott a legkevésbé benépesített kormánykerületben, nevezetesen az archangelszkiiban csak 20, a jakuzskiban Szibériában csak 3 és Amur vidékén egyedül 2 lakos jut egy m² rde.

A 9 egyetemet összesen 6175 tanuló látogatta. Ezen szám értéke akkor fog szembetűnni, ha megjegyezzük, hogy a f. é. évben a 3 német egyetemen, Münchenben, Lipcsében és Berlinben, 5043 hallgató volt. Középszámmal véve tehát, Oroszországban csak 12,955 lakosra esik egy egyetemi tanuló, de ezen arány a lengyel birodalomban sokkal kedvezőbb, a hol már minden 9000 lakosra, és legkedvezőbb Finnlandban, a hol minden 2947 lakosra esik egy egyetemi hallgató. Az egyetemre az orosz kormány 2 1/2 millió rubelt költ éventé, hogy a birodalomnak — Finlandot ide nem számítva — minden egyetemi tanuló évről-évre 340 és a négy évi egyetemi tanulmány bevezetésével 1360 rubelbe kerül. Minden 12. egyetemi tanulóra esik egy tanár.

Fő- és alközép-tanoda volt Oroszországban

két év előtt 150, a melyekbe 38,869 tanuló járt. Minden 2020 lakosra esik egy gimnáziumi tanuló, s minden 600,000 lakosra egy-egy gimnázium. De a lengyel és a balti tartományok ezen tekintetben is túlszármányok a tős gyökeres orosz vidékeket, mivel amott az arány, mint 1:714, a balti vidéken pedig mint 1:957, tehát a legkedvezőbb színben mutatkozik. A 35 tős-gyökeres orosz kormánykerületben, a hol már a reform-intézmények életbe hívták, találtak 9955 elemi iskola. Itt tehát 700 lakosra esik 1 népiszkola és 168 l. 1 elemi tanuló.

A 6 északnyugati guberniumban van 1516 elemi iskola 51,602 tanulóval, a tős-gyökeres lengyel tartományokban pedig 2032 elemi iskola 121,633 tanulóval. Lengyelországban tehát minden 36 lakosra esik már egy elemi tanuló. A mi a népevelést illeti, a balti tartományok első sorban állanak, mert itt 93,254 iskolás gyermek volt, a mely szám már minden 19 lakosra ad egy tanuló. Végre az összes birodalomban van 51 oros vallású papnövelde 15,585 tanulóval, mely számból azt látjuk, hogy közép számmal véve minden egyes szemáriumot 300 tanuló látogat.

(Románia közoktatási statisztikája.) Romániában a lefolyt évben 407 elsőrangú és 1743 másodrangú elemi iskola 2093 tanítóval és 48 tanítónővel, 56,604 fiú és 2800 leány tanulóval; 120 főelemi iskola 391 tanító és 243 tanítónővel, 19,634 fiú és 7613 leánytanulóval; 3 központi fiú és 3 leányiskola (convictusál) 25 férfú és 16 nőtanítóval, összesen 450 tanulóval (köztük 189 ösztöndíjas); 2 kereskedelmi iskola 17 tanár és 187 tanulóval; 2 ipartanoda (közégek által föntartva) 4 tanár és 49 tanulóval; 1 központi iskola a bolgárok számára 15 tanárral 171 tanulóval; 15 gimnázium 86 tanárral és 979 tanulóval; 6 lyceum 92 tanárral és 1487 tanulóval (kik közül 268 ösztöndíjas); 8 seminárium 91 tanárral és orvos tanulóval (kik közül 268 ösztöndíjas); 1 baromgyógy- és gyógyszerész tanoda 11 tanárral 125 tanulóval 1563 (köztük 65 ösztöndíjas); 2 jogi tanoda Bukarestben és Jassziban) 17 tanárral és 210 tanulóval; 2 természettudományi fakultás 15 tanárral és 55 tanulóval (kik között 18 ösztöndíjas); 2 bölcsészeti fakultás 12 tanárral és 62 tanulóval (köztük 26 ösztöndíjas); egy orvosi tanoda 10 tanárral és 160 tanulóval (köztük 6 ösztöndíjas); 2 művészeti tanoda 11 tanár és 57 tanulóval (6 ösztöndíjas); 2 zeneiskola 16 tanár és 184 tanulóval (62 leány).

(Névezetes tégla.) Egy amerikai lelkész egy darab téglat küldött Thiers-nek ajándéknak, nem mulasztva el hozzá egy prédikációt csatolni. Philadelphian ugyan restauráltak a „függetlenségi csarnokot”, s ezt Mr. Hartley alkalmul vette, hogy a francia köztársaság elnökét az épület egy eredeti téglijával megiszthesse. „Egy hiteles, igénytelen tégla”, mely nem rég vétetett azon lépcsőből, melyen 1776. jul. 4-én az amerikai függetlenséget proklamálták. A lelkész az ajándékhoz csatolt levélben azt mondja, hogy imája oda megy ki, merítsen a szép Franciaország a téglaóráról inspirációt egy oly köztársaság föllállítására, mely méltóságával, igazságságával és derekasságával korunknak és más nemzeteknek mintaul szolgáljon a nép jogainak és kiváltságainak védelmére.

(17 évi fogság.) A római nép e hó elszejt óta seregesezen ácsorog a Trinitatei Pellegri nevű szegények háza előtt, hogy láthassa Antonelli nagybátyját, Gasparoni Antoniót, ki 47 évvel ezelőt, mint rettegést rablót az egész Frosinone tartományt rémületben tartotta. A 80 éves aggasztán, fekete szemöldökkel, ősz hajjal s hosszú hófóhér szakállal még most is élő tyusát nyújtja a professzionatus erdőbúvóknak. — Gasparoni bandájával együtt 1824-ben adta meg magát a pápai kormányknak, s XII. Leo mindnyáját meg börtönre vetette, hol 47 év alatt tizennégyen elhaltak. A mostani igazsággyér Falko a pápai fenytőtörvény azon határozata alapján, hogy a rendszer ítélethez nélkül börtönre ítélték 30 évi fogság után szabadon bocsátandók — kibocsátotta Gasparont hét társával együtt, kik közül kettő hazájába tért vissza, míg Gasparoni hatod magával, mintgoya a hetven évig a többiek is meghaladták, mint munkaképtelenek a fenebbi intézetbe helyeztetett el.

Melléklet a Vasárnapi Újság 34-ik számához 1871. aug. 20.

TÁRHÁZ.

Irodalom és művészet.

(A magyar akadémia) az évi kiadványai-ból közelebből küldetett be hozzánk három értékes szakmunka, melyek Eggenbergerék bizománnyában kaphatók.

1) A „Magyar Történelmi Társ” XV-ik, vagy a második folyam III-ik kötete Vinyódy Istvának 245 magyar levélét tartalmazza Fabó András közléséből. Kiténik e levelekből, hogy a XVII-ik század ezen egyik leghetesebbes embere, kit a Wesselenyi-féle összeesküvés indították a tartanak, egyszerű soproni ügyvéd léte, mely nagy összeköttetésekkel bírt, s mely hő buzgalmat fejtett ki egy nemzetiségünk, mint a protestantismus érdekében. E levelek fontos adalékul szolgálhatnak a XVII-ik századnak mind köztörténelméhez, mind műveltség állapotaihoz. A kötet ára 1 frt 50 kr.

2) A „Török-magyar kori Történelmi Emlékek” első osztályának (Okmányok) VII-ik kötete a Szilárdy Áron és Szilárdy Sándor által szerkesztett „Török-magyar kori Államokmánytár” 5-dik kötetét képezi s tartalmaz 355 okiratot az 1671. és 1678. közti időből. E gyűjtemény kiváló becses Erdély köztörténetére, nézze bir ugyan, de e mellett tömérdek statisztikai, érkeletörténeti és az egyes kiváló egyének jellemzéséhez szolgáló adatot is befoglal. Ára 3 frt.

3) Zsigmondy Vilmos mérnökötől „Tavasaltalaim az artéri szökőkutak fűrésze körűl” című, két kömetszettel is illusztrált szakmú. Ára 50 kr.

— (Thiáer-oktatás a vartüzerségi századai részére.) Első oktatási osztály. Bécs. A cs. kir. udvari és állománydából. 1871. Nyolczadrt. 135 lap. Ára 80 kr. Pfeiffer Ferdinánd pesti könyvkereskedése által kapható. — Jelen fűzet a katonai szakma azon ágát tárgyalja, melynek legszámosabb a szakszerű műkifejzés, és a melynek fordítása ennél fogva a nyelv kezelésében, s nevezetesen a szövidmitásban kitünoleg hívatott író igényel.

Örömmel ismerjük el, hogy e fűzet magyarítása ily kezekre bízott, miután az alkalmazott műszavak általán helyesen választvák, s ez egész mű gyakorlatilag tanuszkodik a mellett, hogy katonai nemzetünk nyelve valóban igen alkalmas a katonai szakma összes tárgyainak és fogalmainak eredeti kifejezésére. A honvédelem, — melyet a leendő magyar hadsereg magvának szeretünk tekinteni — fűzéljén, a heza védelmének, még a nemzeti nyelv terjesztője is, minél fogva legnagyobb érdek parancsolja, hogy e szakma kiműveltségék és tükéletesíttessék. E szempontból üdvözölünk minden e téren tett sikeres kísérletet, s mint ilyent, a jelen munkáskát is, remélvén, hogy többi fűzeteiben hasonló ügyeket s gondosság eredményével találkozzunk.

(Pfeiffer Ferdinándnál) továbbá megjelennek: — 1. A zsarnokok útjai Krisztus születésétől a legujabb korig. Közli Szokoly Viktor. II. és III. kötet. Egy kötet ára 1 frt. — 2. A remzeti színház könyvtárának 18-ik fűzete. — 3. Lavry kisasszony vagy a várfalak között. — 4. Dráma 5 felvonásban. Irta dr. Mosing C.; fordította Paulay Ede. Ára 40 kr. E szindarab a színházakra nézve kéziratnak tekintendő. — 3. Országgyűlési törvények 1871. évi folyam. I. fűzet I. — XXIV. czikk. Hiteles kiadás. Ára 80 kr. — 4. Az új megyei és községi törvény. Hiteles kiadás. Ára 40 kr.

(Beküldött.) Kápolnai P. István honvéd századosnak a szörölvegek használatát tárgyoló rövide. E harszászat tanulmány, cikksorozatokban már a „Katonai Közöny” hasábjain is megjelent, s most miután az ott kifejezett nézetek az irányadókörben mintegy agyonhallgattak, ugyanazt német nyelven bocsátá a közis hadsereg tisztjeinek foroma elé. Kápolnai kimutatja, hogy a közos hadsereg és honvédség számára megrendelt Montigny-féle szörölvegek (Mitrailleuse) csupán védelmi állásokban aratnak sikert, míg a támadó jellegű működésekre megkivánatatosabb látványlatu levegek (Canons á balles) még teljesebben hiányzanak. Mindenesetre figyelmet érdemel munka, mely érdekes megvitatás tárgyul szolgál. Kapható e röpny Pesten, Tetthey és társa könyvkereskedésében. Ára 40 kr.

(Egy fűzet) küldetett be szerkesztőségünk-höz, mely a jelenést tartalmazza a magyar királyi tudomány-egyetem szűlkörödájának 1869—70. tanévi működéséről. Közli dr. Kézsmárcsy Tivadar egyetemi-tanárségéd. A közlő — egyike jeles fiatal orvosainknak — nagy szorgalommal összeirt munkáját az egyetemi orvos-tanári karnak ajánlja. A mü Biekel Gusztáv bizománnyában jelent meg. ** (Hampel József) szorgalmas régészünktől megjelent: „A szabolecsmegei muzeum ismertetése”, melyben a száraz régészetet népszerűen adja, mintegy példát nyújtva ezzel vidéki muzeumaink föllállítására és berendezésére nézve. Mindenesetre oly munka, mely a kezdet nehézségeit nagyon megkönnyíti s még magán gyűjtők által is hasznonnal forgatható. Ára a cimosan kiállított képes fűzetnek 40 kr. Kiadta Aigner Lajos.

dar egyetemi-tanárségéd. A közlő — egyike jeles fiatal orvosainknak — nagy szorgalommal összeirt munkáját az egyetemi orvos-tanári karnak ajánlja. A mü Biekel Gusztáv bizománnyában jelent meg. ** (Hampel József) szorgalmas régészünktől megjelent: „A szabolecsmegei muzeum ismertetése”, melyben a száraz régészetet népszerűen adja, mintegy példát nyújtva ezzel vidéki muzeumaink föllállítására és berendezésére nézve. Mindenesetre oly munka, mely a kezdet nehézségeit nagyon megkönnyíti s még magán gyűjtők által is hasznonnal forgatható. Ára a cimosan kiállított képes fűzetnek 40 kr. Kiadta Aigner Lajos.

szélen az orosz bessarabiai hálózathoz. Ha a román kamara a vonalat nem szavazná meg, akkor az orosz kormány Jassy helyett egy más távolab északon fekvő csatlakozási pontot keresne pl. Csernovitznál. * (Dunántúli vasutak.) A magyar nyugati vasut kiépítése gyorsan halad. A győr-pápai rész aug. 5-én már megnyitottat. A pápa-kis-czell-sárvári vonal a befejezéshez közel áll. A sárvár-szombathelyi már hasonlóan közelednek a fővényes szerekre. Az ajka-kis-czelli, valamint a szombathely-fölöstömi vonalok politikai bejárása már szinte végbement.

Közintézetek, egyletek.

** (A nemzeteli színház) 1863-ig csak is az orsz. színház pénézalpól nyert segélyezést, mely évenként 16,800 frtot tett. — Az 1863-ik évben vette kezdetét az országos segély; illetőleg, mint a hivatalos lap írja, ez évben folyósítottat a király egy tetemesebb összeget; s ez időtől kezdve, minden évben részesült a színház legfőbb segélyben, még pedig oly tetemes összegekben, hogy a folyó színházi évig e czimen összesen 559,738 frtot tett be.

** (A magyar orosok és természetvizsgálók) Aradon aug. 28-tól szept. 2-ig tartandó nagygyűlésre a vasutak az igazolási jeggyel ellátott utazókat aug. 20-tól szept. 20-ig a II. és III. hely fele árán szállítják. Az első erdélyi vasut-társulat főigazgatója pedig hazafui köteleységének ismerte a m. orosok és természetvizsgálóknak Dévara és Petrosényba tervezett kirándulására szükséges külön személyvonatot minden díj nélkül a nagygyűlés rendelkezésére bocsátani. — Igazolási jegyek Pesten, Sztpa György pénztárnoknál válthatni.

Egyház és iskola.

** (Állítsunk magyar iskolát Bécseben!) Egy hazánkfia felszóla a „P. Napló”-ban, hogy miután Bécseben sok magyar család van, nemzetiségünk megőrzése iránti kötelezség volna, hogy azok ott magyar iskolát állítsanak, miszerint legyen, hova gyermekeiket haza küldhessék nevelés végett. A zsidók kevésval vannak többen, s hat nyilvános népiszkolajok van, sőt a magyarságnál nagyon sokkal kevesebb györögekek is van egy saját nemzeti népiszkolajok: — csak a magyaroknak nice, pedig ők is csak neveltetik valahol gyermekeiket. Ha a kis Oláhországban, hol többnyire szegény magyar családok vannak, egy néhány — olyan a milyen — magyar népiszkola megalánk, mennyivel inkább ne állana fenn és ne virágoznék ily iskola Bécsebe, hol tehető magyar családok laknak?! Felszóla meleg dhajtást fejezi ki: vajha e családok meghallnák lelkes szavait!

— (A dunántúli ref. egyház kerület) pápai főtanodájának az évi értesítője szerint ott 18 rendes és 3 segédtanár működött a hit-, jogi- és bölcsészeti szakban, valamint a gimnáziumban. A tanulók létszáma 540 volt, melyből 316 reformált és 82 róm. kath. volt, a többi az evang., görög n. egyesült és zsidó felekezetek közt oszlot meg. Nemzetiségre nézve 4 szerb kivételével az egész létszám magyar volt. — Ez értesítőben van egy jogi értekezés is: „Az ugynevezett végrendelet-elleni örökösödésről” Tarczy Dezős jogtanártól.

** (Dr. Vida József) egy érseki jogyuceumi rendes tanár a vallás és közoktatásiügyi miniszter a kassai kir. jogakadémiaánl megírt ausztriai polgári-jog, bányaváltó és kereskedelmi jog tanárszékére nyilvános rendes tanárrá nevezte ki. ** (Nők számára) Posten a jövő hó elejétől újabb távirászati tanfolyamot nyitnak. Fölvesznek bele minden jó magaviseletű s a tanfolyamra képesített nőt, ki Magyarországon született, s 18—30 év között áll. Foglalomdó e és 25-dikéig lehet a távirjai igazgatósnágnál, a Lloyd-épület első emeletén.

Közlekedés.

* (Moldva-orosz vasut.) A román törvényhozó testület elé terjesztett törvényjavaslattal között van egy tervezet, mely moldva-orosz vasut kiépítését czélozza. E vonal Jassyból indulva ki, Ungheni felé menve, csatlakoznék a moldva határ-

Balesetek, elemi csapások.

** (A hajmeresztő mutatóvonyok) aligha ki nem mennek divatból oly esetek után, mint milyen Brantz Eufrozinádé, s mint a milyenek az állatkert közönsége mult szombatn tanuja volt. Itt ugyanis Castagna ermlövész lépett föl két fiával, kik közül az egyik 13, a második 11 éves. A két fiu egy öt ül magasságú hintán produkálta magát. Egyikük lábával kapaszkodván a hinta kereszt rudjába, fejfelé légtott, míg a másik enek nyakáról oszögött alá, szinte fejfelé. E pillanatkban a hinta keresztudjára ketté tört, a közönség a rémület kiáltásában tört ki, a két gyermek pedig fejfelé zuhant le a deszkapadlora, hol a megrémült apa állott. Mindkettő rémületesen összetörte magát. Szerencse, hogy atyjok kissé felfogta őket, s így sérüléseik — habár súlyosak is — nem veszélyesek.

** (A Duna hullámaiban.) Az alsó vidékről jövő gözhajó utasait szombaton jéféli 1 órakor, midőn a hajó épen elforduló félben volt az ercsi-állomástól, kétségbeesett segélykiáltás verte föl alvó kabinjeikben. Egy utas, ki elkévsz érzékelt s a parttól távolozó hajóra akart ugrani, a Dunába esett. Nemcsak a hajó kerekei vertek nagy hullámokat, de a balesetet még az is növelte, hogy a vízben küzdő fél karjára béna volt, s ekkép nem segíthetett magán. Szerencsére azonban meg tudták menteni, kötelel dobnán utána, melybe aztán kétségbeesetten bele kapaszkodott.

** (Tűvész.) Kriszó községe (a gölniczi kerületben) m. hó 24-én csaknem teljesen ledgett. 70 ház hamvadt el s két gyermekét is áldozatul esett, valamint háziállatok.

Mi ujság?

— (A magyar nyomdászati négyeszázas emlékünnepek) megtartását indítványozza a „Typographia” aug. 1-i számában. 1873. pünkösti-jére véli az ünnepély napját kitűzendőnek s ahhoz akként ohajtja az előkészületeket, hogy azok a nagy Mátyás király emlékének és az általa végbavit tény nagyszerűségének megfelelőjenek. Mindenesetre nem és hazafias terv, de nagyon jó lesz, ha nyomdászaink nem felejtkezők el annak idején Hess András első magyar nyomdájának történelméről sem, mert ez maradóval emlék fog lenni, mint minden egyéb alkalmi beszéd. Sőt ha módjukban áll: bocsássák közre 1873-ban a magyarországi összes nyomdák történetét. Múveltségörténetünk hatalmas lökést nyerne az által s az emlékünnepekly mindenesetre abban lenné legpraegnansabb kifejezését.

** (A Batthyány Lajos emlékszóbrára) eddig 21,283 frt 13 kr. gyűlt be. A pénztárnok jelentése szerint: többnyire szegényebb sorsu egyének adakoztak rá, s pénzes emberek nem adtak annyit sem, mint a bécsi Tegethoff-émlékre.

** (Házasság.) F. hó 12-én ment végbe a terézvárosi templomban Szigligeti Anna k. a. és dr. Kélli Károly esküvője. Nászgyalog voltak: Szigligeti Ándor és dr. Navrátil Imre. Nyosozoló leányok voltak a menyasszony nővére: Szigligeti Mari, Jókán, Aranka és Ferike és Kélli Mari kisasszonyok.

** (A királyt) szeptember hóban Budára várják. El fog menni Vácra is, hogy megszemlélje az ottani hadgyakorlatokat.

** (A fejedelmek welsi találkozásáról) a „N. Fr. Presse” a következő érzékeny rajzot adja: „A vonat a lehető leglassabban robogott be a welsi tágas pályaudvarba. Ünneplényes esend volt, melyet a tiszteletörseggül felállított dragonyos század kurtjainek hangja még ünneplényesebbé tett.

A pályaudvar mellett a nap égető hevében állott egy csoport osztrák tábornok fehér kabátjaikban s élükön egy porosz testőr-ezredes kék kabátban, ezüst vállrojtokkal, fején a lengő fehér tollakkal ollátott porosz csucos sisakkal. Midőn a vonat megállott, a porosz testőrezredes katonai üdvözléssel előre lépett s az udvari diszkoci felé közeledett, melynek ajtaját egy udvari szolga kinyitotta. A waggonból kilépett Hohenzollern Vilmos osztrák ezredes: jelenleg német császár, ki barátságosabb juttatja a porosz ezredes: Ferenc József császár felé. De nem is fogtak kezét. Vilmos császár mindkét karjával átölelte Ferenc József császárt, megcsókolta jobb orcáját, megcsókolta balorcáját, néhány pillanatig átölelte tartotta, aztán megfogta Ferenc József császárnak mindkét kezét, megszorította, hallgatag ránézett s aztán újból átölelte, s átölelte tartotta jó ideig. Végre elszakadt egymástól. Eddig egy szót sem váltottak. Végre is Vilmos császár jutott először szóhoz s egy mögötte álló magas akkra utalva, bemutatá hadsegédét Lehndorff grófot, ugyanazt, ki Benedeknél, Napoleon követét Emsben o szavakkal küldte haza: „A királynak nincs több semmi közöndője.” Az osztrák császár kezét nyújtá Lehndorff grófnak s bemutatá a maga részéről hadsegédét Pejaosevicus grófot. Vilmos császár elfogadta Pejaosevicus gróf balkezét és saját jobbajával melegen megszorította. A környezet láthatólag megindult (kifélé?). — Miért nyújtja Pejaosevicus gróf, a fényes huszártábornok, balkezét a német császárnak, ki neki jobbát nyújtja. Ezt a német császár Königráthez okozta: ott veszté el a tábornok jobb karját, de nemcsak ez az egy osztrák veszté el az osztrák, hanem egész Ausztria. Politikai jelképe ez annak, hogy Ausztria a Poroszország által ajánlott jobbot csak balkezével fogadja el. Alig néhány percig tartott a bemutatás; erre a császárok végig mentek a dragonyos század előtt, Ferenc József császár megjegyzé, hogy ezek Wrangel ezredbeli dragonyosok. Vilmos császár kérdezte, hogy el vannak e látva e dragonyosok löfgyeppel, mire a mi királyunk igen-igen válaszolt. Ez volt az egész. A nyugati vasút igazgatója erre jelenté, hogy a vonat készen áll. A két ezredes beszállt az udvari waggonba, az ajtó becsapódott s a vonat elindult. A kürtök ismét megszólaltak. Ez volt a welsi fejedelmi találkozás.

*(Gróf Lónyay Menyhért a debreczeni vers-pályázaton.) A „Debreczen”-ben olvassuk: Midőn a debreczeni emlékkerttársulat a Csokonai dicső-kötemények borítékait vagdalta fel, a legelső boríték alatt Lónyay Menyhért neve volt olvasható. Meglepő volt a perczerpályázó költőnek hitt pénzügyminiszter neve annálkább, mert a pénz és költészet bár rokonfogalmak, hanem mégis rendesen kizárják egymást... A tévedést azonnali megmagyarázta a levél, mit a közös pénzügyér Sombory Imréhez az emlékkerttársulat volt elnökökéhez a szobor ügyében intézett, s mely a nevezett elnök halála után érkezvén, felbontatlanul maradt, mivel pályaműnek tartottak.

*(Adakozás.) Mint a hivatalos lap jelenti, Kovács József békési lakos 60 frtot küldött az Eszterházy-képtár megvételére. — Lipovniczy István nyáradi nyugdíjára adott 40 frtot. *(Folyamodás-szapor.) Szatmárról írják, hogy az ottani törvényszéki elnökségre csupán a megyéből tizenhárom pályamű ment fel, a váltó-és vegyes bíróságoktól pedig kétszer annyi. A postvárosi elnöki helyre pedig mintegy ötven kérvény érkezett. — Lesz hát miből válogatni!

*(Vakmerő fü.) A kunfélegyházi templomot s tornyot javítják, s egy kis fü, ki az ottani tornaegyletben sok ügyességet fejtett ki, a toronyról függőlegesen kifosztott kötélen 20 öl magasra, minden egyéb segély nélkül csupán pusztá kézzel fölmászott a szerencsésen le is érkezett.

*(Megakadályozott báletet.) A széna-téri Rottenbiller-ház másodemeletéről egy négy éves fü

játszás-közben leesett s szerencse, hogy egy asszony megkapta, mert különben szörnyet halt volna.

*(Megakadályozott öngyilkosságok.) Az öngyilkosságok és öngyilkossági kísérletek szomorú rovata még mindig állandó lapjainkban. Pár nap előtt a muzeum régiség-osztályának segédétől, Posfay Bertalan urtól jutott napvilágra egy levél, melyben öngyilkossági szándékát és végakarátát tudatja, miután régi, nehéz betegségben szenved. E levél folytán meg lehetett akadályozni sötét szándéka kivételében, s beteges állapotánál fogva a Rókusvárosba szállították. — Hasonlón megakadályozták Benedek János szűcssegéd öngyilkosságát, kinek tervét gazdája, Bartha Bálint megsejtve, följelenté a kapitányságnál. Benedek lakásán egy töltött kétesövű pisztolyt találtak, s mivel kedlye igen zavart (szellemi hiútlenség miatt) szintén a Rókusba vitték. — Nagy Klára, szabadszállási születésű 18 éves hajadon oseléd, szerelmi bubánatból hétfőn gyufa-öldatot vett be, azonban a gyorsan érkező orvosi segély megmenté.

*(A kholera) föllépését illetőleg Fauvel e hó 1-én jelentést tett a párisi orvosi egyetemen. Közléleiből kiderül, hogy az ázsiai kholera jelenleg sem Angliában, sem Olasz-, sem Franciaországban nem létezik. A lapok észrevetéseztették az ázsiai kholerát a „cholera-morbus”-szal, melynek egyes esetei évenként észlelhetők a meleg évszak alatt. A mi az ázsiai kholerát illeti, mely egyedül gerjeszt méltó aggodalmat, mert egyedül ulti a ragály mérveit, e kór 1865 óta Oroszországból soha sem tűnt el végképpen. 1869. decz. 25-étől 1870. február 18-áig Moszkvában 168 esete fordult elő az ázsiai kholerának, melyek közül 88 halálos volt. Ugyanaz évi július hó folyamában, azon időben, midőn a Fekete-tenger kikötőiben nagymérvű gabnaszállítás történik, az egész partvidéket ragadta meg a kór, és Törökország csakis a vesztégár-intézkedések szigorú megtartása folytán maradt mentes tőle. Szentpétervárott 1870. szeptemberben jelöltetett a ragály; a tél folytában részben elenyészett, de csak hogy az idei márcziusban meglehetősen erővel újra föltűnjék. Julius utolsó harmadában naponként mintegy ötven eset mutatkozott. De ez nem ok szerűlött nyugtalanságra. Az egész ottomán birodalom mai nap mentes a kholerától; a ragály, mely a múlt év alatt Afrika partjain, a vörös tenger közelében dühöngött, délfelé vette útját és Mauritius és La Réunion szigeteket fenyegeti, hol a tett óvatosságiintézkedések remélhetőleg megfogják akadályozni. Azonfölül a kór az előbbiektől könnyebb jellege által különbözik, úgy hogy Oroszországban mint ragályt föl sem igen veszik.

† (Halálhír.) Dobner Lajos, a pápai ref. főtanodában gymnáziumi tanár f. hó elején Lepényben szülői karjai között elhunyt. Benne a protestans tanügyi egyik reményét, vizsgálatlanul szülői pedig egy hálás fiut vesztettek el. — Szeremley Károly, a rimaszombati egy. prot. gymnázium egyik kitünő és közszeretett tanára s a gőmörmegei népbank igazgatója, aug. 6-án meghalt. — Tóth Sámuel, Debreczen egyik érdekes polgárát pár nap előtt temették el. Ő az 1848-ik évben min debreczeni veres pántlikás szolgált két fiával, később 1849-ben a 68-ik honvéd zászlóaljban előbb zászlótartó, utóbb hadnagy volt. — Báró Mikos Edét, kinek kisebb leányát közelébb vette Iturbide herceg, mely csapás érte. Két fia, János és Gyula Amerikába mentek, hová oly vágy ragadta őket, hogy a szülői otthon sem korlátozhatta azt. Most a szülők Buenos-Ayresből a konzulság után azt az értesítést kapták, hogy Gyulát a sárgaláz elragadta, Jánosról pedig semmi hír.

Nemzeti színház.
Szerda, aug. 16. „Bánk bán.” Eredeti tragédia 5 felv. Irtá Katona József.
Csütörtök, aug. 17. „A hugenották.” Opera 5 felv. Zenéjét szerz. Mayerbeer.

HETI-NAPTÁR.

Hónap-és hetilap	Katholikus és protestans naptár		Görög-orosz naptár		Izraeliták naptára		N a p			H o l d				
	Augusztus	A 11 István kir.	Aug. (ó)	Aug. (ó)	Elul Ros.	f.	p.	h.	hossza	kél	nyug.	hossza	kél	nyug.
20 Vasár	A 12 István kir.	A 11 István kir.	8 C 12 Emilián	9 Matyás	3 40 n. i. k.	146	57	5	27	5	197	47	9	28
21 Hétfő	Bernát, Fidelia	Bernát	10 Lőrincz	10 Lőrincz	4 Rebekka	147	54	5	37	8	211	44	10	38
22 Kedő	Timotheus	Timóth	11 Máté	11 Máté	5	148	52	5	47	0	225	29	11	39
23 Szerd.	Benicz Fülöp	Zachariás	12 Photius	12 Photius	6 Rozel	149	50	5	56	58	239	22	este	10 37
24 Csüt.	Bartalan	Bertalan	13 Maxim	13 Maxim	7 Jer. fal. b.	150	48	5	66	57	254	32	2	34
25 Pént.	Lajos király	Lajos	14 sz. any b. v.	14 sz. any b. v.	8	151	46	5	65	56	267	44	3	37
26 Szom.	Samuel, Zephirin	Samu			9 S. Kithéz	152	44	5	10	6	282	3	4	38

Hold változása. ☽ Első negyed 23-án 0 óra 51 perccor délután.

Szerkesztői mondanivaló.

— Pest. Cs. S. Őn „Lehetőleg” elnázó bírálatot kérvésére. Ezuttal nem esik nehezünkre kívánságát teljesíteni. „A bujdosó” bár nem épen jó románcz s nem is közölhető, de anyag van benne s kidolgozása sem izléstelen. Kissé széles, a gyorsaságot nélkülözi, a költői nyelv és tárgyalás módját sem bírja meg, de nem minden élvezet nélkül olvastuk, s ha, a mi még hiányzik, megszerzi gyakorlat által: reméljük fog nyujthatni egészen élvezhetőt is.

— H. K. Az akadémiának fontosabb feladatai vannak, mintsem a „galamb” szó kadenciájára tüzzön ki pályadíjt. A magyar költészet igen jól el tudott lenni eddig is e kadencia nélkül; nyelvünk pedig épen nincs hiájával az oly rozslu képzett szónak a minőt ön indítványoz. Hajgjön fel a szoképpéssal s az orvos-egyetemen tanulja azt a mit ott jól lehet tanulni, de a rozsz szoképpéssal ne tanulja meg az orvos-tanár és író traktól.

— Jánk. G. Gy. Lehet hogy történeti alappal bír, de a mi történeti, nem mindig költői egyszerűsind. Néhány ittas német tisztelet lepusztúszni s lekaszabolni, nem a megénekendő hőstettek közé tartozik.

— T. I. „I-hoz”, sem eszme, sem forma tekintetében nem úti meg a legalantibb mértékét sem.

— Pecs. K. Zs. A kívánt adatokat legközelebb kikerecssük s tudomására juttatjuk.

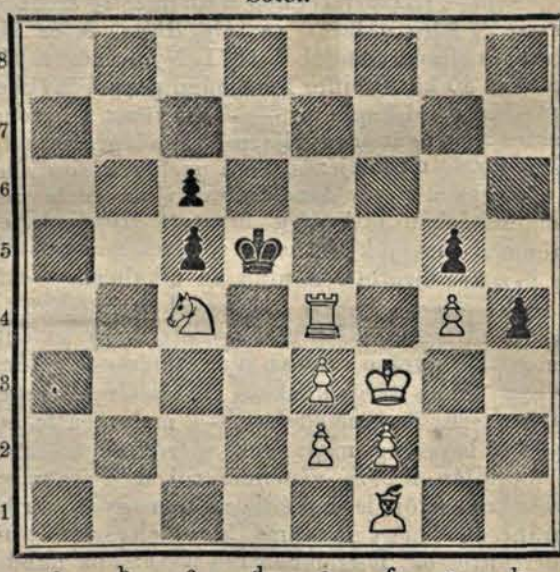
— Nagy-Várud. Sz. J. A 40-ki okmány megmentett töredékét beadjuk a nemz. muzeumba.

— y. Tehetség jeli, de még igen fejletlen állapotban. A „mikroskop” eszméje igen jó, hogy a léha ures feju-nek az ön hittség mikroskop, melyben ön magát nagyítva látja. A „vendéglo előtt” is egyes vonásokban meglehetősen sikerült genre. De még sok gyakorlat kell, hogy az alakításban, a részletek berendezésében, a bel- és külfarmában, nem tökéletest, de csak valamennyire is kielégítő hozhasson létre. Azért csak olvasson, tanuljon s gyakorolja magát.

SAKKJÁTÉK.

612-ik sz. f. — Kovács Albert-től.
(Nagy-Szalontán.)

Sötét.

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

Az 607-ik számú feladvány megfejtése.
(Groves Györgytől Londonban.)

Vil.	Söt.	Vil.	Söt.
1. Va1-a8	Hd2-e4:	1. Hd2-f3:	
2. f3-e4+	tetszés szer.	2. Fg2-f3:	2. tetszés szer.
3. Va8-a2 v. g8 matt.		3. V v. B mattot ad.	
1.	1. Vc4-e4:	1.	1. c6-c5
2. f3-e4+	stb.	2. Hb7-a5+	2. tetszés szer.
		3. V mattot ad.	

Helyesen fejtették meg: Vosszében: Fülöp József. — Jánoskőden: Galambos István és László. — Cségytőden: Galambos Károly. — Kacsagayon: Kacsó Lajos. — Nagy-Szalontán: Kovács Albert. — A pesti sakk-kör.

Rövid értesítések: Pecs. K. Zs. Minden tekintetben korrekt észrevételeit a 608. sz. f. illetőleg mi is aláírjuk; az ajánlott gyalogot el nem fogadjatjuk, de számolunk továbbí bescs közreműködésére.

Buda. E. J. Néhai Szirmai János feladványaiából van még néhány szép példány kezeink között, melyeket azonban csak öszkor közlendünk.

TARTALOM.

Scott Walter (arckép). — Esküvő. — Franklin ifjúsága (vége). — A magyar király testőrei (képpel). — Két erdélyi bányász, II. Szentkirályi Zeigmond (arckép). — A halasi sötét és gyógyfürdője (képpel). — A magyarosodási mozgalomhoz. — Az ivóvíz (vége, három ábrával). — Elő-készületek a természetvizsgálók aradi nagygyűlésére. — Triping-halászat Új-Kaledoniában (képpel). — Egyveleg. — Tarház: Irodalom és művészet. — Közintézetek, egy-letek. — Közlekedés. — Báletsek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felölő szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

ajánlja a részere Magyarorszában és Ausztriában kizárólagos szabadalmat nyert legújabb javított
kakas nélküli Lancaster-vadász-fegyvereit
(saját készítmény.)

Ezen fegyverek főelőnye mások felett a gyors és biztos töltés és fontos löképeség száz lépésre, (mely távolságra 2-ös számú sörét 50 iv itatós-papíron keresztül visz) még különösen az, hogy mechanikai szerkezetük egyszerű, s így nincsenek alátelve a más ilyenmű kakasokkal ellátott fegyvereknél folytonosan szükségeselt javításoknak; továbbá egyik igen nevezetes előnyük az is, hogy teljes biztonsággal elzárhatók.

E találmányom részrehajlatlan szakemberek által mind eddig a legjobbnak ítéltetett, mert a kívánalmaknak várakozáson felül kitünőleg felel meg, és bármely nemű vadászfegyver próbálvéseivel a legbiztosabban versenyez.

kakas nélküli dupla Lancaster-vadász-fegyver

gyönyörű diszítéssel és damaszt-csővekkel 130, 150, 200 frtba kerül, és mindenkinek, kit érdekel, a váci-utczában és a kerepesi uton, a nemzeti színház átellenében lévő üzleteimben szivesen megmutattatik.

Lancaster-fegyvereket kakasokkal 80-tól 120 fűg készíték szépen kiállítva. Raktárainban Lefauchaux-vadász-fegyverek is nagy választékban vannak, és pedig a legjobb szerkezet szerint készítve, melyek saját gyártmányom levén a legpontosabban állítva ki, áruk 65, 75, 80, 90, 100 fig. — Lefauchaux-fegyverek a legjobb híri löttichi gyárakból 40, 50, 60, 80 frtért kaphatók.

Lefauchaux-revolverek gazdag választékban szerezhetőek be, még pedig 6 lövésűek 8, 12, 15, 18, 20, 25, 35 frtig. — 10, 12, 20 és 30 lövésűek 25 frttól 75 frtig.

Minden fegyverért jótállok, és azt nem tetszés esetében egy hó lefolyása alatt kicserélem. Műhelyeimben mindenféle fegyverek javítása olcsón történik.

1122 (5-8)

Mellbetegségben szenvedőknek.

A már Hambold Sándor által az ő Kosmos-ában ajánlott Coca-növény Peruból, dr. Sampson tanár rendszere nyomán lapdacokká feldolgozva a tüdőbetegségeknek gyökeres gyógyítása eszközölhető, még azon esetekben is, ha már előrehaladott stádiumokban volnának is azok. Dr. Sampson egy tudományos értekezete az 1-ső számú coca-lapdacok használata felett különösen a coca-lapdacok tulajdonságait illetőleg, — (egy dobosz ára a porosz gyógyszerészi illeték szabályzata szerint 1 tallér, hat doboszé 5 tallér) egyáltalában minden megrendeléshez hozzá csatoltatik, vagy pedig a „szerencsenhez” (zum Mohren) címzett gyógyszerár által Mainzban ingyért küldetik meg. 1124 (2-7)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-dik szám) meg-jelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Medve Imre.

A magyar gazdasszony teendői

a közéletben, házban és konyhában.

Kézi- és segédkönyv nők és hajadonok számára.

(332 lap, nagy 8-rét) fűzve 2 ft.

A pénz hatalom!!!
Kihuzott 1839-diki Rothschild-sorozat-sorsjegyek,
1860-diki sorozat-sorsjegyek

300,000, 220,000, 50,000, 25,000 5000 frt. stb. stb.

nyereményekkel, melyekre mindenesetben szeptember 1-re s november 1-re kell nyerőnek esni, nálam

havi 10 frtos részletekben,

20 ötöd 1839-diki sorsjegy egy kihuzott sorozattal

20 " 1860-diki

olyformán kapható, hogy még a befizetés tartalma alatt a csinált nyerők a részletlevél-tulajdonosoknak készpénzben kifizettettek, és azonkívül az utolsó részlet után minden részletlevél-tulajdonosának egy eredeti ötöd 1839-diki, vagy egy eredeti 1860-diki ötöd sorsjegy kiadatik.

1864. sorsjegyetek, főnyeremény 200,000 frt, huzás szeptember 1-jén,

a meddig készletben tart,

havonkénti 8 frnyi részletfizetésekre

adok el és mindenkinek ki egy 1839-diki vagy 1860-diki sorsjegyet részletekre vesz egy 1864-diki igérvényt ingyen adok. Vidéki megrendelések pontosan utánvét mellett eszközöltenek. Fizetési sorozatok ingyen. 1138 (1-4)

1864-diki sorsjegy-igérvények 3 frt. és 50 kr. bélyegre.

PORGES LAJOS váltóház, Dorottya-utca 10. szám.

Csak alapos gyógyítás biztosít utóbjak ellen.

Titkos betegségeket s tehetetlenséget, elgyengült férflerőt,

gyakori magbűlések, sőt a végképeni lehetetlenséget katonai és polgári kórházakban sikerrel használt egyszerű módszerrel bámulatos gyorsan és alaposan (az ujonnan keletkezettek 48 óra alatt) gyógyítja Wels J. gyak. orvos és szülész, az itteni cs. kir. garnizon főkórházban kiszolgált osztály-orvos, a m. kir. természettudományi társulat rendes tagja minden alkalmatossággal egy a titoktartás, mint a gyógy-ozólóhoz jól beosztott rendelő-intézetben Pest, Sebestény-tér 4-dik szám 1-ső emelet, (a „2 huszárhoz” címzett kávéház felett), naponként reggel 7 órá-tól 10-ig és délután 1-4 óráig.

Férflak és hölgyek részére külön bemenet és külön várószoba. Díjjal ellátott levelekre leggyorsabban válasz, és kívánatra gyógyszerrel is gondoskodik. 1096 (11-12)

Kész urali s női fehérművek.

MÖSSMER JÓZSEF

rumburgi vászon-raktára

„a menyasszonyhoz“

az urali- és zsbárus-uteza szögletén, báró Orczy-fele 10-dik szám alatti házban Pesten.

ajánlja legutányosb szabott áron a legnagyobb választékban kitűnő minőségű rumburgi, irlandi, hollandi, creas és takács-vásznait; szines ágyműit, fehér vászon-csinvat és damasz-aszalteritéket 24, 18, 12, 6 személyre; aszalteritők, — kávés-, törülköző- és zsebkendőit, — francia és angol batiz-zsebkendőit; továbbá gyapotárúkat: percajl, angol-schirting, chiffon, cambrie, batiz, clair és moll; valamint: nausoc-, muslin-, tarlatan-, moll-, tül- és háló-függönyeit; varrott s himzett mell-betétet urak s hölgyek számára; végül: batiz-betétet és szegély-síkjaikat.

1187

Ágyterítők. Flanelterítők, talajszőnyegek.

(1—3)

Oxford urali ing-kelmék.

Mellbetegeket

értesitem arról,

miszerint mell-betegségek, különösen mellfájás, rekedtség, köhögés, nehéz lélegzés, egy igen szakértő és gyakorolt hasonszenvi orvos által sikeresen gyógyíttatnak.

Rendelvényi órák:

delután 2-től 4-ig.

Bálvány-uteza 6. szám, 2. emelet (ezelőtt vácz-ut 24-ik szám.)

ERNST L.,

homöopath-orvos és szülész.

Gyógyszerész gyakornokul

egy 4—6 gym. osztályt végzett ifjút elfogad Virczföld Mór Kunhegyesen, díj nélküli teljes ellátással. Levélbeli megkeresésre bővebb felvilágosítást készséggel ad nevezett gyógyszerész. 1133 (3—3)

Pár rövid sor Vidats borsajtóiról.

Gazda ember tudja becsülni a borsajtót, tudja, hogy mennyi veszendőbe menő jó zamatot mustot takarít meg jó sajtóval. Sajtót készíteni minden ács, minden molnár, s minden kis gyáros kinyújtja kezét, pedig a jó sajtó készítése nem olyan könnyű dolog. És ha van olyan sajtó, mely azokon kívül, hogy jól sajtol, — mi magában már nevezetes, — még más jó tulajdonságokat is rejt magában, ez kétszeres figyelmet érdemel.

Tapasztalásom után mondhatom, hogy Vidats borsajtói tekintetben kitűnők. Szóló gazdáinkat érdekelné fogja a jeles készítmények megismerése. Ime röviden elmondom mielőtt áll jószág:

Vidats szilárd és becsületes magyar készítményű gyártmányai sokkal ismeretesebbek, mintsem azok az oldalról bővebb ismeretere szorulóknak. Csak a leírása szorítokunk tehát.

Vidats sajtójának előnye először abban áll, hogy csavarja lassu, nem gyors kanyarságu. Ennélfogva lassabban haladva szorit, közben időt engedve a mustnak utórést; mert a gyors kanyargásúcsavar hirtelen nagyotnyomván elzárja utját a mustnak, s a törkölyt kívül keményre szoritott réteggel verén körül, közből ép szemeket hagy meg. Jól elrakott törkölyretnél Vidats sajtójában ez nem fordul elő.

Igen könnyen és gyorsan kezelhető. Hordó-alaku dongákból áll, melyek negyed hüvelyknyire vannak egymás mellé alkalmazva, s e nyitott hordócskákat két-két vasbronz foglalja össze. A donga csoport két félkörből áll, s ha a törköly ki van sajtolva, a dongák két felé nyílnak s ezen egyszerű műtét után kivehető a törköly csomag, s helyébe a gyorsan összeállított keretbe ismét más rendbeli rakható. Sokkal gyorsabban és egyszerűbben kezelhető, mint a négy oldalú.

De tisztában is tartható arról, mert itt nem lyukakon foly ki a sajtolás, hanem a dongák közein. Kinek lyukacsos sajtója van, tudja mennyi időt vesz igénybe a lyukak kitisztogatása, s a furt lyukak e mellett mindig adnak egy kis ezetes izet a sajtóknak, mert a furt megzsugorodik, s a felső roppant nyomásnak egész erővel ellenállni képes öntött vas medencze, melytől szintén nem kap izet a must, míg a fa-medenczénél vagy fa csatornánál ez el nem bírható. 1127 (2—3)

Ezenkívül nagy előnye az, hogy igen szűk helyen elfér. Az én sajtóm egy-9 lábnyi szélességű sajtó, színben van felállítva, s igen könnyűedű és jó közegben kezelhető.

Szerkezete egyszerű, könnyen szétbontható darabjaira, s könnyen összerakható. Tömör faozlopokon és talpakon áll, erős vaskapcsok tartják össze, s nem könnyen romlik. Csak az idő foga emészti meg, ennek pedig semmi sem áll ellent. Ha pedig egyes darabjaiban valami nagy alig képzelhető erőszak által baja történe, minden falusi kovács és minden ács, kipótolhatja hibáit.

Es ennyi előnye mellett az ára sem nagy. 125 ft. magában ugyan sok pénz, de a egyszerű szerkezet által megtakarított must, kiváló jó évben csakhamar kifízet; ha pedig azt vesszük, hogy egy közönséges faszajtónak az ára 50—60—80 ft., mely egy tízedet sem szolgálja meg annak, mire ez képes, akkor valóban jutányosnak mondható.

Ismétlem, nemcsak meg nem bántam a ráfordított költséget, de egész jó lelkiismerettel ajánlom szőlőművelő gazdáinknak, figyelmeztetve őket, hogy a kinek szüksége van rá, idejekorán rendelje meg, mert a gyár ilyeneket csak kivételképp készít, s nem nagy számmal; óvassz tehát, mikor a körünkre égett, állig lehet remény ahhoz, hogy készet talál valaki, bár néha, mint nekem is szerencsém vala, ilyenkor is kap egyet-egyet ki hozzá fordul.

Pesten, 1871. május végén.

Maszák Hugó.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1871 (egyetem-uteza 4-dik szám alatt).

Ft. 1.75 sima, 1.85 szegélyes, szép chiffon férfi

INGEK,

ft. 2, 2.50 vászon ingek. ft. 2, 3, 3.50 nő vászon ingek.
 „ 1.60, 2.50 szines ingek. „ 1.40 háló ujjasok.
 „ 1.35 chiffon sima nő ingek. „ 2 fűsülő gallérok.
 „ 2 nő chiffon ingek himzett csikkal. „ 1.25 nő lábravalók.
 „ 2.30, 2.80 szegélyes és himzett. „ 2 szoknyák. 1132 (2—3)

Menyasszonyi készletek.

ft. 50, 100 és feljebb.

Fiu és leány fehérművek a legnagyobb választékban.

Takátsi A. a „völegényhez“

czimzett kereskedésben, Kishid-uteza a „vastuskóhoz“ czimzett házban.

Heckenast terme,

Pest,

váczi-uteza 7-ik szám alatt, 1-ső emelet.

Bátor vagyok a nagyon tisztelt közönségnek

zongora-termemet

ismét szives figyelmébe ajánlani, s szabad legyen annál nagyobb részvétet reménylenem, mivel eddigi törekvéseim mindég oda irányultak, hogy zongoráimat a legolcsóbb áron a legjobbat s leghírnevesb gyárakból szállíthassam.

Uj, valamint átjászott hangszerek általam eladtnak, kibéreltetnek, becserejtetnek, valamint kijavítások s hangoltatások a leggyorsabban eszközöltetnek. 1136 (2—2)

A t. cz. vidéki közönséghez.

Alólírott ajánlja a mélyen tisztelt vidéki közönségnek jól berendezett és mindenkor friss árukkal ellátott

fűszerkereskedését

a „babér-koszorúhoz“

s biztosít a legpontosabb és olcsó kiszolgáltatást utánvétel mellett. — Más szakmába vágó cikkek a legzsvesebben megszerezhetnek a szükséges pénzüsszeg megküldése mellett.

1093 (10—12)

Jármay Armin,

Pesten, 2 szerezcen-uteza 11. szám.

Ugyanott felvétetik a jövő tanfolyam megnyitásával egy 12—15 éves tisztességes szülőktől való tanulóifjú szállás- és teljes ellátására; megjegyzendő: hogy a lakás az evang. gimnáziumhoz igen közel van.

35-ik szám.

Tizennyolezadik évfolyam.

Pest, augusztus 27-én 1871.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

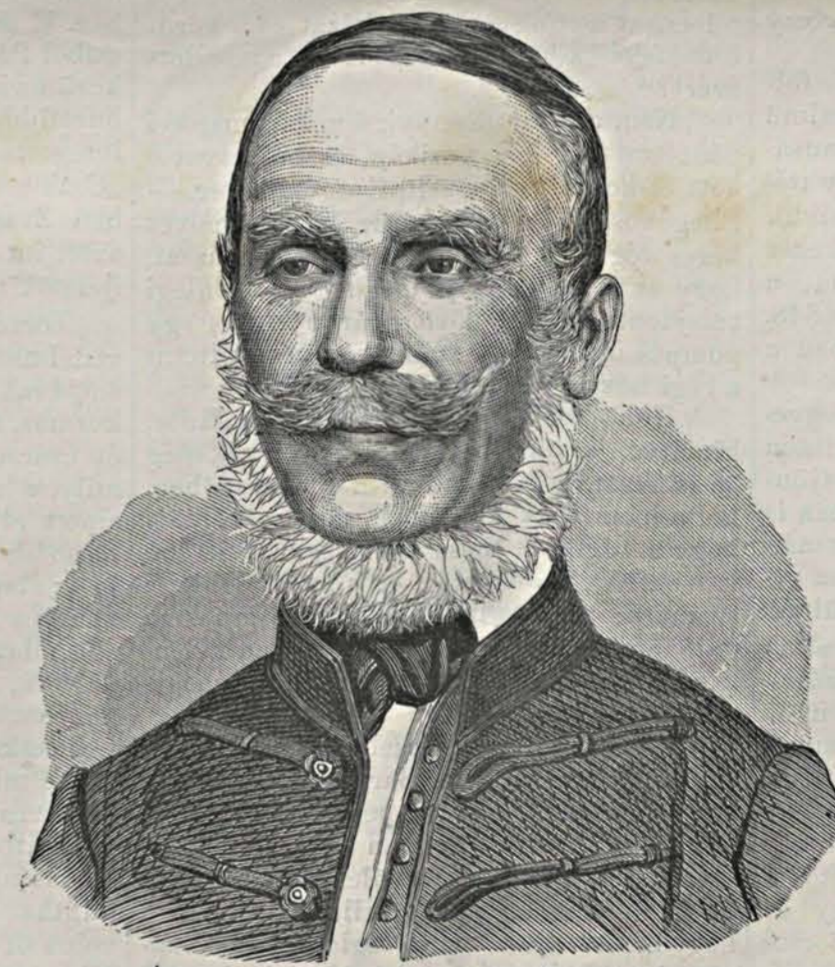
Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetően: Egy négyezer hasábozott petit sor, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krajczárba számítatjuk. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppellik Alajos, Wollzeile Nr. 22 és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden igtatás után 30 krajczár.

Bocsor István.

Magyarország nyugati felének, Dunántúlnak, legnagyobb tanintézetéről, a pápai reform. főiskoláról már több ízben volt szó e lapokban, s tanárai közül az iskola-alapító Márton Istvánt, a kitűnő természetű-dős Tarczy Lajost és Kerkapoly Károlyt, ki előbb szintén Pápán volt bölcsészettanár, arcképeben is bemutattnak volt. Most ismét alkalmunk van megismertetni e tanoda egy régi tanárát s irodalmunknak 40 év óta fáradozó munkáját, Bocsor István történet- és államjogtanárt, ki mint író és tanár a jog és szabadság eszméinek, hű harcosa, egyaránt megérdemli azon méltánylatot, hogy a „Vasárnapi Ujság“ által arcképe s életrajza szélesebb körben is ismeretes legyen.

Bocsor István a tanári széken öszült meg, s ma már egyike azon keveseknek, a kiket Széchenyi reformeri igazgató szava ifjan talált, s a kik ama szó megcsendülése óta sohasem szünetek meg dolgozni.

Született 1807. okt. 18-án Enygyén Veszprém-vármegyében jómódu földművelő szülőktől. Atyja a Vas Gereben és Jókai által több művében leirt Bocsor Péter „enygyi gazda“ volt, kit az egész környék ismert éles eszéről és élceiről. Tanulását az enygyi elemi iskolában kezdte, de még kis gyermek volt, midőn szülői a szomszédos Lajos-Komáromba adták „német szóra.“ E vidéken ugyanis szokásban volt régebben, hogy a jobb gazdák elvitték gyermekeiket herczeg Bathány Lajosnak és szép telepítvényére, melyben a jelen század elején a német nyelv volt közhazsnálatban. Ma már megmagyarosodott e hely is, de 50—60 évvel előbb még lehetett oda menni német szóra. Itt tartózkodott tehát egyideig Bocsor, s már nem volt gyenge gyermek, midőn 1819-ben a pápai kollégiumba, a dunántúli reformátusok ezen egyetlen főtanodájába, küldte atyja. Gimnáziumi és hittani osztályait kitűnő

BOCSOR ISTVÁN.

De nem akart megelégedni Ausztria és Poroszország beutazásával, s különösen vágyott látni Párist, azonban az akkori kedvezőtlen politikai viszonyok miatt ez sehogyssem sikerült neki. Szemere Bertalan Gyimnáziumi és hittani osztályait kitűnő

ugyan, mivel jó viszonyban volt, megtette

azt, hogy részére is utlevelet szerzett, s mint inasát akarta Franciaországba vinni de a porosz határoknál fölismerték s visszautasították Berlinbe.

Nem remélhetvén, hogy nagyobb külföldi utazást tehessen, hazajött 1837 végén, s azonnal elfoglalta Pápán tanszékét. Egyelőre világtörténetet, neveléstant, francia nyelvet, statisztikát és közjogot adott elő, de később a neveléstanra és francia nyelvre más tanárokat választottak s ő maradt ma napig a világtörténet, Magyarország politikai-és jogtörténelme, statisztika és közjog előadásánál. Ez időtől kezdve szünetlenül tanári teendőinek, családjának és az irodalomnak élt. 1845-ben ügyvédi oklevelet nyert s magánéletéből nem is emelhetünk ki mást, mint hogy 1848-ban a legelőször megválasztott népképviselő egyik volt az enygyi kerületből. E kerület küldte a képviselőházba 1865-ben tanítványát, később tisztársát: Kerkapolyt is.

Bocsor ugyan kevés részt vett az 1849-es diki országgyűlésen, mert betegsége miatt még Pesten be kellett adnia lemondását, de különösen a népnevelésügyi vitáknál szava mégis birt nyomatékkal.

Midőn a katasztrófa lezajlott: ő is visszatért 1849 végén családi tűzhelyéhez s újra elfoglalta tanári székét, melyet azóta — bár súlyos betegségei jöttek közbe — nem is hagyott el soha. Ott volt mindig az iskola és tanítványai körében s buzditott tettel, szóval, tollal, s ha kellett, áldozattal.

Irói működését költsézzettel kezdte. Csinos költeményei jelentek meg 1831. és 32-ben a bécsi „Sokféle“ben, mely akkor szépirodalmi rovatnál majd nem egyedül állott irdalmunkban. De mint költsézzettanító, egy igen komoly s akkortájban még nálunk hallatlan újítást is létesített. Megírta ugyanis és kézírata után tanította is a magyar verstant, költsézzettant és költsézzet történetét. E tény 1831-ben nagy